

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Evaluatie van de landelijke verwijsex risicojongeren

Karen Jas - 3252280

Masterthesis:
Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken
Universiteit Utrecht

Begeleider: Monique van Londen
Tweede lezer: Micha de Winter

Voorwoord

Voor u ligt een thesis welke het resultaat is van een onderzoek, in opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, naar de ervaringen met de toepassing van de verwijsindex risicjongeren. Met dit onderzoek rond ik mijn master Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken aan de Universiteit Utrecht af. Bij deze wil ik in het bijzonder Monique van Londen bedanken voor haar hulp en steun de afgelopen maanden. Een deel van mijn onderzoek heb ik intensief samengewerkt met Manja Abraham van onderzoeksbureau DSP-groep. Met een tevreden gevoel kan ik terugkijken op de afgelopen maanden waarin wij samen de complexe praktijk van de VIR in kaart hebben gebracht. Vanuit het ministerie van VWS wil ik graag Marieke Koppenaar bedanken voor de procesmatige begeleiding en Gregor Neggens voor de inhoudelijke begeleiding van mijn thesis. Jullie kennis en kritische blik zijn erg waardevol geweest, dank hiervoor. Zonder respondenten geen onderzoek en daarom wil ik iedereen bedanken die de tijd heeft genomen om de enquête in te vullen en deel te nemen aan de focusgroepen.

Karen Jas
Juli 2012

Abstract

Objective The so called Reference Index for youth at risk (in Dutch: verwijsindex risicjongeren – VIR) is a Dutch national electronic signposting system that matches risk signals of youth (up to 23 years), as reported by professionals working with youth. Since a change in the Youth Care Act in 2010 every municipality is responsible to take part in the VIR. This study aims to examine the way professionals experience working with this ICT application. **Method** A multi-method design is used, to gather data on the surplus value of the VIR, the practical use of the VIR, the organization of the VIR and future perspectives for the VIR. A data extraction from the national administrator of the VIR is done and data was collected from VIR users using a digital questionnaire. Subsequently two focus groups were held for in-depth discussion about strengths, weaknesses and the future of the VIR. **Results** A total of 62.232 youth were matched in the period of October 2007 until March 2012. The quantitative sample consisted of 2761 professionals and 433 managers. Respectively ten professionals and eleven managers participated in the focus groups. Combining results suggest that the implementation of the VIR can be characterized as a difficult process where adaptation of the system is slow. Not every authorized professional and or organization practices the VIR actively and professionals encounter several difficulties reporting youth in the VIR. However results suggest that the surplus value of the VIR is that the system enables professionals to work supraregional. **Conclusion** Training, unambiguity in registration criteria, more publicity for the VIR, expanding the group of authorized organizations and expanding the ICT application with an address- or family match can optimize (working with) the VIR.

Keywords: youth care, ICT, evaluation, Reference Index for youth at risk

Samenvatting

Doel De VIR is een elektronisch registratiesysteem om zorgsignalen over jeugdigen (tot 23 jaar) van professionals in de jeugdsector met elkaar te verbinden. Sinds de inwerkingtreding van de Wet verwijsindex risicjongeren in 2010 is iedere gemeente verplicht met de verwijsindex te werken. Het doel van deze studie is om in kaart te brengen hoe professionals het werken met de toepassing van de VIR ervaren. **Methoden** Een multi-method design is gebruikt om data te verzamelen over de meerwaarde van de VIR, het praktisch gebruik van de VIR, de organisatie van de VIR en toekomstperspectieven voor de VIR. Een data-extractie van de landelijke beheerder van de VIR is opgevraagd en data is verzameld bij gebruikers van de VIR middels een digitale enquête. Vervolgens zijn twee focusgroepen georganiseerd ten behoeve van een dieptediscussie over sterke punten, knelpunten en de toekomst van de VIR. **Resultaten** In totaal zijn 62.232 jeugdigen gematcht in de periode van oktober 2007 tot en met maart 2012. De kwantitatieve steekproef bestond uit 2761 professionals en 433 managers. Respectievelijk 10 professionals en 11 managers participeerden in de focusgroepen. De implementatie van de VIR kan worden gekarakteriseerd als een moeizaam proces, waarbij adaptatie van het systeem langzaam verloopt. Niet iedere meldingsbevoegde professional en of organisatie meldt daadwerkelijk in de VIR en professionals ondervinden verschillende bezwaren om jeugd te melden in de VIR. Echter, de meerwaarde van de VIR lijkt de bovenregionale aanpak die de VIR faciliteert te zijn. **Conclusie** Training, eenduidigheid in meldcriteria, meer bekendheid voor de VIR, uitbreiding van de kring van meldingsbevoegde instanties en uitbreiding van de ICT toepassing met een adres- of gezinsmatch kunnen (het werken met) de VIR optimaliseren.

Trefwoorden: jeugdzorg, ICT, evaluatie, verwijsindex risicjongeren

Inleiding

Introductie

Op 1 augustus 2010 is de Wet verwijnsindex risicjongeren in werking getreden. Vanaf deze datum is het verplicht voor gemeenten om met de verwijnsindex risicjongeren te werken. In augustus 2011 is landelijke dekking gerealiseerd en zijn ruim 400 gemeenten aangesloten. Op grond van artikel II van de Wet verwijnsindex risicjongeren (*Stb. 2010,89*) zendt de verantwoordelijk bewindspersoon binnen twee jaar na inwerkingtreding van deze wet een verslag aan de Staten-Generaal over het gebruik van de verwijnsindex risicjongeren (VIR) door professionals. Het betreft een tussentijdse evaluatie van de wet, expliciet en uitsluitend gericht op het gebruik van de VIR en daarbinnen in het bijzonder op de samenstelling van de kring van meldingsbevoegden. De VIR is een digitaal systeem dat risicosignalen van professionals over jeugdigen (tot 23 jaar) bij elkaar brengt. Het doel van dit onderzoek is het in kaart brengen van de manier waarop het gebruik van de VIR wordt ervaren door professionals. Tevens wordt gekeken naar het aantal meldingen en matches en informatie uitwisseling tussen professionals. Inzicht in de manier waarop het werken met de VIR wordt ervaren biedt input voor aanbevelingen om de implementatie van de VIR te optimaliseren.

Achtergrond

De VIR komt voort uit het thema registratie en informatie-uitwisseling van operatie JONG, een samenwerking tussen de ministeries VWS, OCW, Justitie, SZW en BiZa ("Wat is de verwijnsindex risicjongeren", n.d.). Vanuit operatie Jong is geconcludeerd, dat in de jeugdketen de informatie-uitwisseling niet altijd toereikend is. Overeenkomend met de bevindingen van operatie JONG concluderen onderzoekers dat in veel gevallen geen systematische informatie-uitwisseling plaatsvindt in de jeugdzorgketen (Ødegård, 2006; Guthrie & Guthrie, 1991; Peckover, Hall & White, 2009). Dit is met name het geval als er meerdere disciplines betrokken zijn (Morrison, 2000). Voor betrokken jeugdigen en hun families kan dit tot ernstige gevolgen leiden. Zo zijn er een paar tragische sterfgevallen van kleine kinderen in Nederland die gedeeltelijk worden toegeschreven aan een disfunctioneel jeugdzorgsysteem (De Volkskrant, 2008). In het geval van de moord op Savanna in 2004 en 'het Maasmeisje' in 2006 zijn jeugdhulpverlening organisaties er niet in geslaagd kinderen te beschermen tegen een zeer gevaarlijke thuissituatie (Keymolen & Broeders, 2011). In Engeland vond een soortgelijke tragische situatie plaats met de dood van Victoria Climbié in 2003 (van der Hof & Keymolen, 2010). Een gebrek aan samenwerking tussen de verschillende betrokken organisaties en professionals is aangewezen als een van de redenen voor de ontoereikende waakzaamheid en zorg in deze kwesties (Keymolen & Broeders, 2011).

Vanuit de politiek ligt de focus steeds meer op problemen van specifieke groepen risicojeugdigen. Deze jeugdigen hebben te maken met meerdere, vaak met elkaar samenhangende, problemen. Risicojeugdigen hebben meer kans op schooluitval, werkeloosheid en criminaliteit en om deze reden dienen deze jeugdigen snel te worden opgespoord om verdere problemen te voorkomen (van der Hof & Keymolen, 2010). Het is van belang dat bij samenwerking tussen professionals consensus bestaat over wat het begrip 'risico' inhoudt. Wanneer professionals geen gedeelde taal spreken kan er

miscommunicatie ontstaan (Keymolen & Broeders 2011). In 1998 startte de gemeente Rotterdam als eerste in Nederland met de uitrol van een risicosignaleringsstelsel, dat nu doorgaat onder de naam Stedelijk Instrument Sluitende Aanpak (SISA). Circa tachtig procent van de jeugdigen heeft een relatie met één van de organisaties die meldingen kan afgeven. Ook in de gemeente Almere (ESAR) en in de regio Midden-Holland (SOS) werd al informatie uitgewisseld. Deze lokale initiatieven liepen vooruit op de ontwikkeling van een landelijk stelsel, de verwijzingsindex risicjongeren (“Wat is de verwijzingsindex risicjongeren”, n.d.).

Een professional moet overwegen te melden in de VIR als een jeugdige in de leefgebieden; *Materiële omstandigheden, Gezondheid, opvoeding en gezinsrelaties, Onderwijs en werk en Sociale omgeving buiten het gezin en de school* problemen zijn die schadelijk/ belemmerend en/of bedreigend kunnen zijn voor de ontwikkeling van de jeugdige (“Wat is de verwijzingsindex risicjongeren”, n.d.). De VIR informeert professionals wanneer er sprake is van een ‘match’. Dit houdt in dat er twee of meer meldingen zijn gedaan van een jeugdige. Het stelsel verstrekt enkel een signaal richting alle betrokken professionals, de VIR bevat geen inhoudelijke informatie over de gesignaleerde risico's of problemen (Schinkel, 2010). De Wet op de jeugdzorg vermeldt de volgende meldingsbevoegde organisaties: Bureau Jeugdzorg, landelijk/ regionaal werkende organisatie die jeugdzorgtaken uitvoert, organisatie voor jeugdgezondheidszorg, school, organisatie met regionale meld- en coördinatiefunctie, organisatie voor maatschappelijke ondersteuning, gemeentelijke kredietbank, politie, justitie, Raad voor de Kinderbescherming en anderszide aangewezen functionaris (“Wat is de verwijzingsindex risicjongeren”, n.d.).

Collaboration

Onder beleidsmakers en onderzoekers is internationale overeenstemming dat samenwerking essentieel is als het gaat over een effectieve manier om de behoeften van kwetsbare kinderen en hun families tegemoet te komen (Horwath & Morrison, 2011). Het doel van samenwerking is het bieden van geïntegreerde service (Willumsen, 2008). De afgelopen jaren is de aard van samenwerking in de jeugdhulpverlening echter veranderd. In de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw lag de nadruk met name op het uitwisselen van informatie (Stevenson, 2000, zoals geciteerd in Horwath & Morrison, 2011). Door erkenning van het veelzijdige karakter (multifaced nature) van de jeugdhulpverlening werd gedurende de jaren tachtig vaker gezamenlijk gewerkt op casusniveau. Begin jaren negentig werd steeds meer evident, met name door onderzoeken naar aanleiding van kindersterfte, dat samenwerking niet tot stand kon komen als de separate organisatiestructuren en autonomie van instanties zou blijven bestaan (Ehrle, Scarcella, & Geen, 2004).

Samenwerking (collaboration) is een proces dat voorkomt in multidimensionale contexten waarin meerdere verschillende dimensies interacteren om de ontwikkeling van samenwerking te beïnvloeden (Tseng, Liu & Wang, 2011). Door samenwerking kan dienstverlening worden gemaximaliseerd en kunnen operationele kosten worden geminimaliseerd (Johnson, Zorn, Lamontagne & Johnson, 2003). *Collaboration* is niet statisch, maar een proces dat steeds in ontwikkeling is. *Collaboration* kan onderverdeeld worden in verschillende typen, te weten: samenwerking tussen professionals (interprofessional collaboration) en samenwerking tussen instanties (interagency collaboration).

Interagency collaboration

Samenwerking tussen instanties is essentieel in de jeugdhulpverlening (Tregeagle & Darcy, 2008). Interagency collaboration is echter afhankelijk van individuele organisatieculturen en structuren. De mate waarin een instantie open staat voor *interagency collaboration* wordt bepaald door de kwaliteit van *collaboration* binnen de eigen organisatie. De kwaliteit van collaboratie binnen de organisatie en tussen instanties beïnvloeden gezamenlijk de kwaliteit van de relatie tussen hulpverlener en cliënt (Morrison, 2000).

Interprofessional collaboration

Meads en Ashcroft (2006) tonen aan, dat het werken als professional in deze tijd betekent dat men interprofessioneel moet kunnen functioneren. Ook al wordt *collaboration* steeds meer gangbaar, opereren in deze mate van samenwerking is een uitdaging voor professionals werkzaam in de jeugdhulpverlening. Professionals hebben te maken met complexe en onvoorspelbare problemen (Horwath & Morrison, 2011). Professionals moeten anticiperen op de gefragmenteerde en complexe realiteit in de jeugdzorg en *interprofessional collaboration* wordt om die reden steeds vaker gezien als een belangrijke vaardigheid (Ødegård en Strype, 2009). *Interprofessional collaboration* is een complex fenomeen en kan op verschillende manieren geïnterpreteerd worden door verschillende stakeholders (Ødegård & Strype, 2009).

Een complexere vorm van samenwerking is die tussen organisaties werkzaam in een andere sector. In de praktijk blijkt dat er een significante overlap bestaat tussen jeugdigen in de jeugdhulpverlening en het justitiële kader. Ook scholen zijn een belangrijke samenwerkingspartner voor jeugdhulpverleningsinstanties (Ødegård, 2006). Chuang en Wells (2010) deden onderzoek naar samenwerking tussen jeugdzorginstellingen en Justitiële Jeugdinstellingen. Uit de studie komt naar voren dat het linken van gedeelde informatiesystemen, zoals administratieve databases, de kans vergroot dat de jeugdige geholpen wordt. Ook het aanwijzen van één verantwoordelijke organisatie voor de hulpverlening van de jeugdige is een belangrijk aspect voor samenwerking tussen organisaties (Chuang & Wells, 2010).

Tijd besteed aan collaboration

Onderzoek van Ødegård (2007) wijst uit dat professionals werkzaam in de jeugdzorg gemiddeld veertig procent van hun tijd spenderen aan activiteiten in het kader van samenwerking. Deze onderzoeksgegevens zijn gebaseerd op percepties van de professionals en kunnen een vertekend beeld geven van de werkelijkheid. Binnen de onderzoeksgroep vond Ødegård (2007) dat sociale werkers meer tijd spenderen aan samenwerking met andere professionals dan medici, leraren in het speciaal onderwijs en psychologen/pedagogen. Ødegård (2007) legt een link tussen de manier waarop professionals ervaringen op hebben gedaan met samenwerking tijdens hun opleiding. Tijdens de opleiding ondergaan professionals een socialisatieproces waar percepties over samenwerking worden gevormd. Deze percepties dragen bij aan de attitude ten opzichte van samenwerken met andere professionals. Ook de organisatiecultuur en beroeps cultuur waarin een professional werkzaam is kan van invloed zijn op de houding ten opzichte van samenwerking. Professionals werken meer samen met professionals binnen hun eigen instantie dan buiten de organisatie (Ødegård, 2007). Om ervoor te zorgen dat professionals

het belang van samenwerking inzien en de nodige vaardigheden voor het aangaan van samenwerkingsverbanden bezitten is training volgens Ødegård (2007) van belang.

ICT systemen in de jeugdzorg en collaboration

Informatie en Communicatie Technologie (ICT) is een manier die steeds vaker wordt gebruikt om de pedagogische infrastructuur efficiënter te laten verlopen (Peckover, White & Hall, 2008). ICT-systemen worden in de jeugdhulpverlening ingezet om informatieverspreiding te optimaliseren, om vroege interventie en preventie te stimuleren en *multi-agency working* te verbeteren (Peckover et al., 2009). Al lijkt het gebruik van ICT-systemen veelbelovend, adoptie van dergelijke systemen voor informatieoverdracht in de jeugdzorg verloopt om meerdere redenen langzaam (Tregeagle, & Darcy, 2008). In de jeugdzorg geschiedt communicatie tussen professionals doorgaans mondeling, vertrouwend op al gemaakte contacten en kennis binnen de organisatie (Peckover et al., 2008). In tegenstelling tot de relationele werkzaamheden, die professionals kenmerken als 'het echte werk', wordt tijd gespendeerd achter de computer ervaren als overbodige afleiding (Hall, Parton, Peckover & White, 2010). Volgens Tregeagle en Darcy (2008) heeft het inzetten van ICT de potentie om professional-cliënt relaties op een tijd efficiënte wijze te ontwikkelen en verdiepen. Professionals suggereren echter dat het gebruik van een ICT-systeem eerder tijd kost dan dat het tijd reduceert (Peckover et al., 2008).

Professionals in de jeugdhulpverlening vinden het doorgaans lastig om potentiële communicatie verbeterende middelen te overzien. Dit komt doordat het zwaartepunt van de werkzaamheden ligt bij het opbouwen van een diepgaande responsieve relatie met de cliënt (Cooper, 2005). Jeugdigen en ouders zijn eerder geneigd hun problemen te bespreken met hulpverleners als de informatie vertrouwelijk wordt behandeld (Parton, 2010). Het niet willen schaden van de vertrouwensband met cliënten en hun familie wordt genoemd als bezwaar om informatie uit te wisselen met andere professionals (Bunting, Lazenbatt & Wallac, 2010).

Van belang is dat het gebruik van een ICT-systeem niet alle complexe problemen binnen de hulpverlening kan oplossen, maar wel nieuwe mogelijkheden biedt waar professionals voordeel uit kunnen halen (Tregeagle, & Darcy, 2008). Om ervoor te zorgen dat positieve geluiden professionals bereiken, kunnen succesverhalen worden gepubliceerd in bijvoorbeeld nieuwsbrieven of op een gebruikerswebsite (Peckover et al., 2008).

Critici verwijstindex/ gebruik van ICT systemen in de jeugdzorg

Een aantal critici van het gebruik van ICT systemen in de jeugdzorg hebben hun zorg uitgesproken. Een ICT-systeem kan niet worden gezien als een waardenvrij instrument, het bevat ook waarden, taken en ethische aspecten (Keymolen & Broeders, 2011). Het toeschrijven van taken aan een ICT-systeem, die voorheen aan professionals waren toevertrouwd brengt risico's met zich mee. Zo kunnen taken routinematig worden uitgevoerd en kan niet altijd met zekerheid worden vastgesteld dat de aangeleverde informatie vanuit het systeem correct is (Dowty, 2008).

De VIR is opgezet als een landelijk systeem, waarbij de verantwoordelijkheid voor praktische en technische implementatie bij gemeenten ligt. Gezien de verschillende werkelijkheid waarmee gemeenten te maken hebben met betrekking tot problematiek kan op deze manier maatwerk geleverd worden. Keymolen (2011) is echter terughoudend

positief over de beleidsvrijheid die is toegekend aan gemeenten, gezien de verschillen die ontstaan in werkwijze en de manier waarop meldcriteria worden toegepast.

De afgelopen jaren vindt een shift plaats van een risicogerichte jeugdhulpverlening naar een meer holistische benadering, waarbij de focus ligt op preventie en een familiegeoriënteerde aanpak (Morrison, 2000). Hall (2010) concludeert dat het gebruik van kindgerichte ICT-systemen het moeilijk maakt om jeugdigen te plaatsen in familiale, sociale en relationele contexten. Een ICT-systeem verbetert wellicht de samenwerking met andere professionals, de context van het kind raakt echter meer gefragmenteerd (Hall, 2010).

Centrale vraag en onderzoeksvragen

In dit onderzoek staat de vraag centraal wat de ervaringen zijn van meldingsbevoegde professionals, regievoerders en coördinatoren met de toepassing van de verwijzindex risicjongeren. Deze hoofdvraag wordt onderzocht door middel van het beantwoorden van vier deelvragen. De vier deelvragen kunnen worden onderverdeeld in de onderzoeksthema's; *meerwaarde van de VIR, praktisch gebruik van de VIR, organisatie van de VIR en toekomst van de VIR*. Er wordt onderzocht (1) wat de meerwaarde is van het melden in de verwijzindex risicjongeren. Hierbij wordt verwacht dat meldingsbevoegden die langer geautoriseerd zijn meer tevreden zijn over de toepassing van de VIR. Tevens wordt verwacht dat meldingsbevoegden de meerwaarde van de VIR hoger beoordelen wanneer zij weleens een melding hebben gedaan. Van meldingsbevoegde professionals die informatie hebben uitgewisseld na een melding wordt verwacht dat zij de meerwaarde van de VIR hoger beoordelen. (2) Hoe het praktisch gebruik van het systeem wordt ervaren door professionals, naar aanleiding van de literatuur wordt hierbij verwacht dat meldingsbevoegden bezwaren hebben om te melden in een ICT-systeem en om ouders op de hoogte te brengen van de melding. Tevens wordt verwacht dat meldingsbevoegden wel een melding doen omdat het de werkwijze versnelt en omdat zij willen weten of andere professionals de zorgen delen. Wat betreft de opbrengst van de VIR is de verwachting dat meldingsbevoegden beter en in een vroeger stadium samenwerken. (3) Hoe de organisatie van het werken met de verwijzindex georganiseerd en gecoördineerd wordt vanuit het management. Hierbij wordt verwacht dat training en stimulatie vanuit de organisatie een positieve invloed heeft op het aantal meldingen door professionals. (4) Wat gewenste en verwachte ontwikkelingen zijn voor de toekomst van de verwijzindex risicjongeren. Hierbij wordt expliciet gekeken naar uitbreiding van de kring van meldingsbevoegden. Vanuit de literatuur is hierbij de verwachting dat professionals een match op adres of gezin wenselijk achten voor een familiegeoriënteerde aanpak.

Methoden

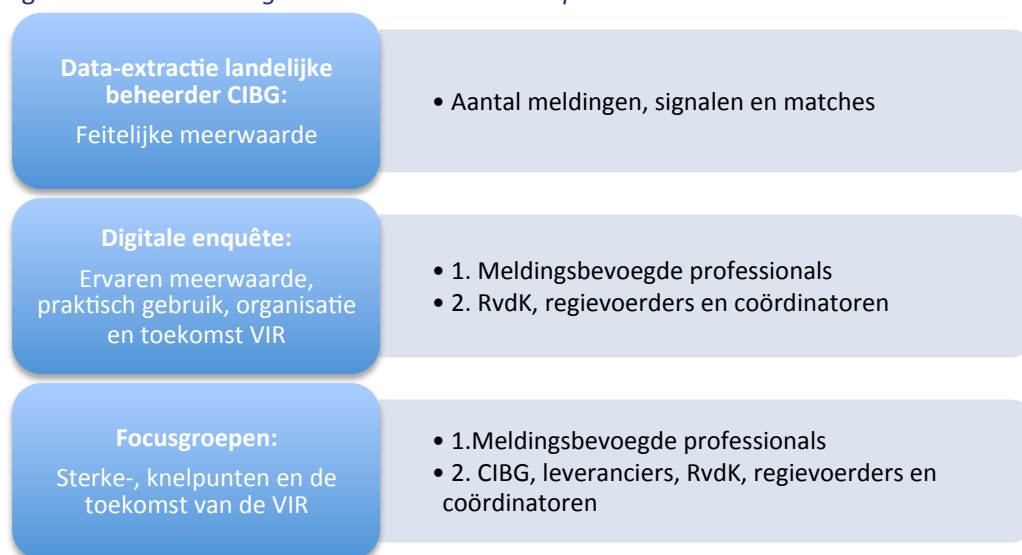
Het onderzoek naar het gebruik van de VIR bestaat uit drie afzonderlijke studies: (1) een data-extractie van de landelijke beheerder van de VIR. (2) Een enquête onder meldingsbevoegde professionals van de VIR en regievoerders en coördinatoren. Meldingsbevoegde professionals zijn professionals die werken met, of bevoegd zijn te werken met de VIR. Dit kan namens zichzelf of, afhankelijk van de afspraken in het convenantgebied, ook namens andere professionals. Regievoerders en instellingscoördinatoren zijn ambtenaren van de gemeente, coördinatoren van instellingen

of andere werknemers die verantwoordelijk zijn voor de VIR op gemeentelijk- of instellingsniveau. Door wie en hoe deze rollen precies zijn ingevuld, is afhankelijk van de afspraken in het convenantgebied. (3) Twee focusgroepen met meldingsbevoegde professionals en regievoerders en coördinatoren. Zie Figuur 1 voor een visuele weergave van instrumenten en respondenten van de studies voor de evaluatie van de VIR.

In de rapportage worden de termen gehanteerd zoals deze staan in de Wet op de jeugdzorg. Melding, een meldingsbevoegde kan een jeugdige melden aan de VIR indien hij een 'redelijk vermoeden' heeft dat 'de noodzakelijke condities voor een gezonde en veilige ontwikkeling van de jeugdige daadwerkelijk worden bedreigd'. Match, bij twee of meer meldingen van dezelfde jeugdige is er sprake van een match. Signaal, bij twee of meer meldingen van dezelfde jeugdige wordt een signaal gezonden naar de meldingsbevoegden die de jeugdige hebben gemeld en naar de regievoerders van de gemeenten/convenantgebieden.

Figuur 1. *Visuele weergave instrumenten en respondenten studies evaluatie van de VIR*

Data-extractie Centraal Informatiepunt Beroepen Gezondheidszorg

Instrument

Allereerst is data verzameld bij de beheerder van de VIR, het Centraal Informatiepunt Beroepen Gezondheidszorg (CIBG). Een analyse van CIBG gegevens is gedaan om te onderzoeken wat de feitelijke meerwaarde is van het werken met de VIR.

Procedure

De database bevat per melding gegevens over onder andere de identificatie en leeftijd van de jeugdige, de meldende instantie, de datum van de melding en contactgegevens van de meldende instantie. Ook valt uit de database af te leiden van welke gemeente, of cluster van gemeenten, de melding afkomstig is en welk lokaal verwijssysteem deze gemeente gebruikt. Ze bevat geen inhoudelijke informatie over de problematiek op basis waarvan een professional heeft besloten een melding te maken in de VIR. Bij het CIBG is een data-

extractie opgevraagd in maart 2012, van meldingen vanaf 1 augustus 2010 tot maart 2012. De data-extractie geeft ten eerste inzicht in het aantal meldingen en matches per tijdvak, gemeente, convenant(gebied) en type organisatie. Middels de CIBG gegevens kan worden vastgesteld hoeveel gemeld en gematcht wordt. Ook kan vastgesteld worden of er door de tijd meer gemeld en gematcht wordt en in welke mate er bovenlokale matches plaatsvinden.

Digitale enquête meldingsbevoegden, regievoerders en coördinatoren

Instrument

Een digitale enquête onder betrokken professionals, bestuurders van instanties en ambtenaren van gemeenten is gehouden voor dataverzameling. De onderzoeksvragen worden beantwoord middels een geconstrueerde vragenlijst, waarin de vier deelvragen zijn gerepresenteerd. De vier deelvragen kunnen worden onderverdeeld in de onderzoeksthema's: *meerwaarde van de VIR*, *praktisch gebruik van de VIR*, *organisatie van de VIR* en *toekomst van de VIR*. Professionals, bestuurders en ambtenaren kregen elk een eigen toegesneden versie van de vragenlijst. In de vragenlijst zijn de termen gehanteerd zoals deze staan in de Wet op de jeugdzorg. De enquête voor bestuurders van instanties en ambtenaren van gemeenten bevat 15 gesloten vragen, met de onderzoeksthema's *ervaren meerwaarde van de VIR*, *praktisch gebruik van de VIR*, *organisatie van de VIR* en *toekomst van de VIR*. De digitale vragenlijst voor de meldingsbevoegde professionals bevat 30 gesloten vragen over de bovengenoemde onderzoeksthema's en enkele achtergrondkenmerken, die de respondent in 10 minuten kan invullen. Zie bijlage 1 voor de operationalisering van de onderzoeksthema's.

Procedure

Alle gemeenten in Nederland zijn, gebundeld in convenantgebieden, aangesloten bij de VIR middels een koppeling van het lokale systeem met de landelijke database. Zie Figuur 2 voor een visuele weergave van de implementatie van de VIR. Het kwantitatieve onderzoek is gebaseerd op data die door het onderzoeksbureau DSP-groep in samenwerking met het ministerie van VWS is verzameld bij meldingsbevoegde professionals. Tevens zijn regievoerders en instellingcoördinatoren ondervraagd. De data zijn verzameld in april en mei van 2012.

Figuur 2. Visuele weergave implementatie VIR

Leveranciers

De lokale aansluiting van de VIR wordt geregeld door leveranciers, te weten MULTIsignaal, VIS2, Zorg voor Jeugd en Matchpoint aldus T. Hillebrand (CIBG, persoonlijke communicatie, januari 2012). Dit onderzoek rapporteert over de ervaringen met de VIR van meldingsbevoegde professionals, regievoerders en instellingcoördinatoren die zijn aangesloten via drie van de vier leveranciers. Deze drie leveranciers zorgen voor dekking van de VIR in vrijwel alle Nederlandse gemeenten. De ervaringen van meldingsbevoegde professionals die werken met MatchPoint zijn in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten. Dit omdat Matchpoint in vergelijking met de andere leveranciers kort geleden is geïmplementeerd, waardoor er nog niet genoeg ervaring is opgedaan om een valide meting te kunnen doen. Matchpoint zorgt voor de koppeling met de VIR in de Stadsregio Amsterdam. Daarnaast is ook data verzameld onder meldingsbevoegde professionals van de Raad voor de Kinderbescherming. De Raad voor Kinderbescherming is niet aangesloten bij een leverancier, meldingen van meldingsbevoegde professionals worden direct in de landelijke database geregistreerd.

MULTIsignaal

MULTIsignaal is de grootste leverancier en verzorgt de koppeling met de VIR in meer dan 300 gemeenten. Alle aangesloten meldingsbevoegde professionals zijn door MULTIsignaal benaderd via een mailing. Hieronder bevinden zich ook meldingsbevoegden die ook namens anderen een melding kunnen doen (bijvoorbeeld docenten, die ook namens hun collega's melding kunnen doen). MULTIsignaal heeft hiervoor toestemming gevraagd aan en gekregen van de regiocoördinatoren. De enquête voor regievoerders en coördinatoren is verzonden aan instantiebeheerders/ coördinatoren en regiobeheerders/coördinatoren.

VIS2

VIS2 verzorgt de koppeling met de VIR voor 26 gemeenten (Overijssel en Hattum) die werken met lokale overlegstructuren. Daarnaast beheert VIS2 Zwolle en Deventer. Binnen dit overleg wordt bekeken of iemand wordt gemeld in de VIR. Dit gebeurt niet wanneer de jeugdige nooit is verhuisd en het hele gezin binnen gemeente woont. Wanneer een melding bij de VIR nodig wordt geacht, wordt door de procesmanager van de gemeente een melding gedaan. Er zijn 31 procesmanagers die werken met de VIR. De enquête voor meldingsbevoegden is door VIS2 verzonden aan de procesmanagers en meldingsbevoegde professionals. De enquête voor regievoerders en coördinatoren is verzonden aan de procesmanagers en beleidsambtenaren. Het kan voorkomen dat een persoon beide vragenlijsten heeft ontvangen.

Zorg voor Jeugd

Zorg voor Jeugd voorziet de provincies Groningen en Brabant van een koppeling met de VIR. De organisatie InterAcces faciliteert het ICT gedeelte van de koppeling. In Zorg voor Jeugd gemeenten wordt niet gesproken van meldingsbevoegden maar van signaalgevers zoals scholen, ketenregistraties zoals Bureau Jeugdzorg en coördinatoren die zorgen voor plan van aanpak na de match. De enquête is in Groningen en Brabant uitgezet via de mail. In Groningen is de enquête verspreid via de drie instanties die de zorg op zich nemen en naar de beleidsmedewerkers Jeugd, die het uitzetten naar hun professionals.

Raad voor de Kinderbescherming (RvdK)

De Raad voor de Kinderbescherming is via haar registratiesysteem KBPS direct gelinkt aan de landelijke VIR. Er zijn 22 locaties in het hele land en circa 1000 medewerkers, raadsmedewerkers en casusregisseurs, die te maken kunnen krijgen met een signaal of match. De verspreiding van de vragenlijst is via de 100 teamleiders verzorgd. De enquête werd echter als weinig zinvol geacht, omdat deze achteraf slecht aansloot bij de praktijk van de Raad. Dit heeft te maken met het feit dat jeugdigen in behandeling bij de RvdK automatisch worden gemeld en medewerkers om die reden geen afweging hoeven te maken voor het doen van een melding. Vermoedelijk is de enquête niet door alle teamleiders doorgestuurd naar medewerkers, raadsmedewerkers en casusregisseurs. Er is dan ook geen reminder verzonden.

Terminologie

Gezien de discretionaire beleidsvrijheid die gemeenten hebben gekregen om de VIR te implementeren zijn verschillen ontstaan in de terminologie rondom het werken met de VIR. Een melding in de VIR heeft voor sommigen een (negatieve) associatie met een melding bij het Aanmeldpunt Kindermishandeling (AMK), waardoor men de term signaal preferereert. Dit is gebleken uit gesprekken met leveranciers. In de enquêtes die zijn uitgezet onder respondenten van VIS2, Zorg voor Jeugd en de Raad voor de Kinderbescherming is de wettelijke terminologie gebruikt. In de enquêtes die zijn verspreid onder MULTIsignaal respondenten is om verwarring te voorkomen aangehaakt bij de door MULTIsignaal gebruikte terminologie.

Onderzoeksgroep

Alle meldingsbevoegde professionals, regievoerders en coördinatoren zijn aangeschreven door 'hun' leveranciers, met de vraag mee te doen aan de enquête. Dit gebeurde door middel van een e-mail, met daarin een link naar de betreffende vragenlijst. De vragenlijsten zijn anoniem afgenomen via het internet. De resultaten van deze studie zijn uitsluitend gebruikt voor onderzoeksdoeleinden. Het verzamelen van de kwantitatieve gegevens heeft plaatsgevonden in het voorjaar van 2012 (april-mei). Zowel professionals met ervaring met melden en matches als professionals die nog geen of weinig ervaring hebben met de VIR zijn gevraagd de vragenlijst in te vullen. Op deze manier kunnen motiverende redenen waarom professionals wel of geen gebruik maken van de VIR in kaart worden gebracht. Er is voor gekozen om geen steekproef te trekken, omdat aan alle VIR gemeenten en convenantgebieden de belofte is gedaan data ter beschikking te stellen na afloop van het onderzoek. Drie weken na het uitsturen van de vragenlijst is een reminder verstuurd middels dezelfde procedure.

Respondenten

Aan het onderzoek hebben in totaal 2.761 meldingsbevoegde professionals deelgenomen. Door de regievoerders en instelling coördinatoren zijn 433 enquêtes ingevuld. In Tabel 1 zijn de beschrijvende statistieken weergegeven van de verschillende groepen.

Tabel 1. Respons meldingsbevoegde professionals, regievoerders en coördinatoren.

	Aantal verstuurd uitnodigingen		Aantal ingevulde enquêtes		Respons percentage	
	Meldings- bevoegden	Regie- voerders	Meldings- bevoegden	Regie- voerders	Meldings- bevoegden	Regie- voerders
MULTIsignaal	18.777	1.453	2.129	324	11.34	22.30
VIS2	555	24	37	7	6.67	29.17
Zorg voor Jeugd	7.208	530	570	102	7.91	19.25
RvdK	1.000	n.v.t.	25	n.v.t.	2.50	n.v.t.
Totaal	27.540	2.007	2.761	433	10.03	21.57

Non-respons

Een belangrijke reden om de vragenlijst niet in te vullen blijkt uit de overige opmerkingen die respondenten konden invullen dat er geen ervaring is met het melden of met de VIR. Een andere, voorname reden om niet mee te doen aan enquêteonderzoek is dat respondenten geen tijd hebben, zo blijkt uit commentaar en de feedback van betrokken professionals die de vragenlijst niet in zijn geheel hebben ingevuld. Dit komt overeen met onderzoek over non-response, de meeste weigeraars hebben geen interesse of geen tijd (Wunderink & van Benthem, 2000).

Focusgroepen professionals, regievoerders en coördinatoren

Instrument

Ter verdieping van de resultaten uit het kwantitatieve gedeelte van het onderzoek zijn twee focusgroepen georganiseerd. Tijdens deze focusgroepen is gesproken over de sterke- en knelpunten van de VIR. Tevens is er met de deelnemers gesproken over de toekomst van de VIR, wat er nodig is om het werken met het systeem te optimaliseren en wie dient toegevoegd te worden aan de kring van meldingsbevoegden.

Procedure

Voor de focusgroepen zijn meldingsbevoegde professionals, leveranciers, regievoerders en coördinatoren uitgenodigd om deel te nemen. Een e-mail met een uitnodiging voor de focusgroep is verstuurd naar MULTIsignaal, VIS2, Zorg voor Jeugd, RvdK en het CIBG. Deze e-mail is doorgestuurd naar regievoerders en coördinatoren die de mail weer hebben doorgestuurd naar meldingsbevoegden. De twee focusgroepen, van ieder twee uur, zijn eind april 2012 gehouden op het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport in Den Haag. De gesprekken zijn opgenomen met geluidsopnameapparatuur, waarbij anonieme verslaglegging is gedaan. Bij het gesprek waren naast de deelnemers vier medewerkers aanwezig van het ministerie van Volksgezondheid en Sport, waaronder één notulist en het afdelingshoofd van de directie Jeugd.

Respondenten

Er waren tien meldingsbevoegde professionals aanwezig tijdens de eerste focusgroep vanuit de gemeenten Zeeland, Gouda, Lisse, Hoogeveen, Rotterdam en Den Haag. Vier deelnemers zijn werkzaam bij een GGD instelling, waarvan drie als jeugdverpleegkundige en één als medewerker meldpunt zorg en overlast. Vanuit Bureau Jeugdzorg namen twee professionals deel. Tenslotte namen 4 meldingsbevoegden deel werkzaam als welzijnswerker, schoolmaatschappelijk werker, jeugdbescherming coördinator en risicojeugdigen coördinator. Bij de tweede focusgroep waren elf deelnemers aanwezig. De deelnemers bestonden uit vertegenwoordigers van de leveranciers MULTIsignaal, VIS2 en Zorg voor jeugd, één vertegenwoordiger vanuit de RvdK en één vanuit het CIBG. Vier regievoerders verantwoordelijk voor coördinatie van de VIR op gemeentelijk niveau en werkzaam in de provincies Friesland, Zuid-Holland, Flevoland en Gelderland namen deel aan de focusgroep. Twee procescoördinatoren op instellingsniveau werkzaam in de provincie Zeeland en Zuid-Holland participeerden.

Resultaten

De vraag is wat de ervaringen zijn met de toepassing van de verwijfsindex risicojongeren. Deze hoofdvraag wordt onderzocht door middel van het beantwoorden van vier deelvragen. Er wordt onderzocht (1) wat de meerwaarde is van het melden in de verwijfsindex risicojongeren, (2) hoe het praktisch gebruik van het systeem wordt ervaren door professionals, (3) hoe de organisatie van het werken met de verwijfsindex georganiseerd en

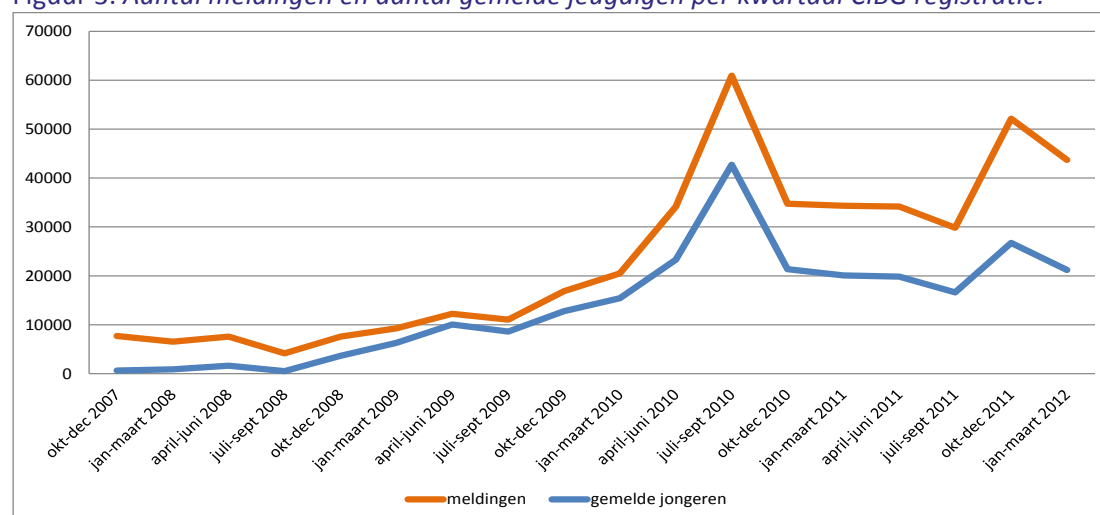
gecoördineerd wordt vanuit het management en (4) wat gewenste en verwachte ontwikkelingen zijn voor de toekomst van de verwijsindex risicojongeren. In dit onderzoek worden resultaten voor meldingsbevoegde professionals en regievoerders en coördinatoren gerapporteerd. Tenzij anders vermeldt is er bij onderstaande toetsen een onbetrouwbaarheidsdrempel van vijf procent aangehouden.

Feitelijke meerwaarde

Meldingen

Uit de CIBG gegevens komt naar voren dat in totaal 449.475 meldingen zijn gedaan in de periode van oktober 2007 tot en met maart 2012, waarvan 43.702 meldingen in het laatste kwartaal. Het aantal meldingen per kwartaal na de start van de VIR in 2007 neemt gestaag toe tot een piek in het najaar van 2010. Dit is het moment dat aansluiting met de VIR wettelijk verplicht is voor gemeenten. Na deze impuls neemt het aantal meldingen per kwartaal weer af en varieert tussen de 30.000 en 40.000 meldingen. Eind 2011 is het aantal meldingen per kwartaal weer toegenomen, maar niet tot het aantal van vlak na de invoering van de wet inzake de VIR. Er is geen toenemende groei van het aantal gedane meldingen in de tijd. In Figuur 3 staat het aantal unieke meldingen per kwartaal weergegeven.

Figuur 3. Aantal meldingen en aantal gemelde jeugdigen per kwartaal CIBG registratie.

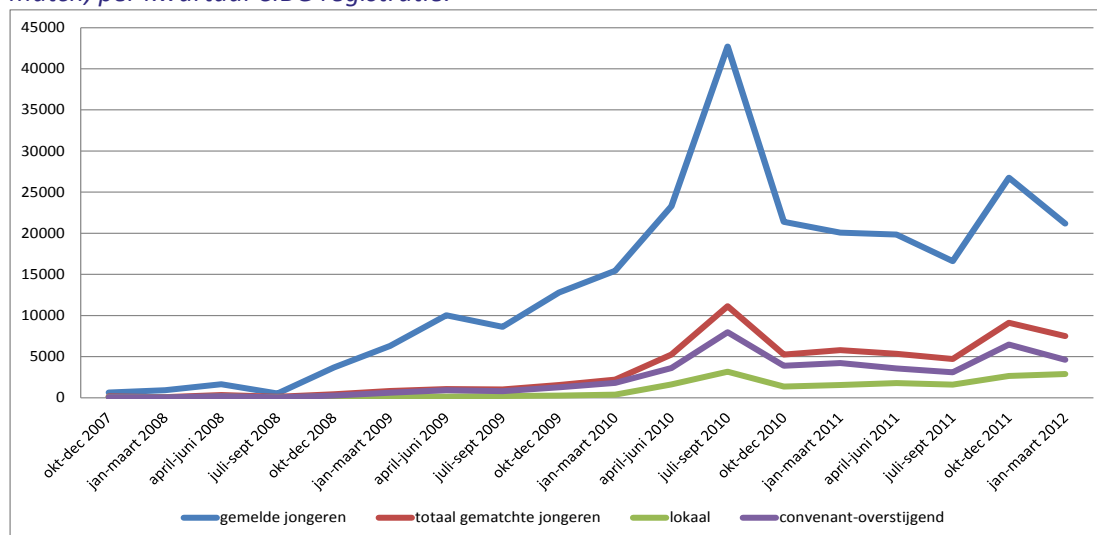

Het aantal meldingen is niet gelijk aan het aantal jeugdigen dat wordt gemeld. De 449.475 meldingen hebben betrekking op 252.480 verschillende jeugdigen (gemiddeld 1,8 meldingen per jeugdige, en in de periode januari-maart 2012 21.189). De ontwikkeling in de tijd van het aantal gemelde jeugdigen volgt hetzelfde patroon als het aantal meldingen. Sommige jeugdigen komen zeer veelvuldig voor in het systeem. Meldingen zijn afkomstig uit 2.467 verschillende meldende instanties. Er zijn grote verschillen voor wat betreft het aantal meldingen tussen de instanties, variërend van 1 (o.a. diverse scholen) tot 87.780 (RvdK). Meldingen zijn afkomstig uit 61 convenantgebieden. Er zijn grote verschillen voor wat betreft het aantal meldingen tussen de convenantgebieden, variërend van één (Borne) tot 100.290 (Stadsregio Rotterdam).

Signalen en matches

In Figuur 4 zijn het aantal gematchte unieke jeugdigen opgenomen. Deze CIBG gegevens zijn ook opgesplitst voor lokale en convenant-overstijgende matches. Om te bekijken hoe het aantal meldingen gerelateerd is aan het aantal matches is het aantal gemelde jeugdigen opgenomen.

Figuur 4. Aantal gemelde en gematchte jeugdigen naar lokale en convenant-overstijgende match, per kwartaal CIBG registratie.

In totaal zijn er 62.232 jeugdigen gematcht via de VIR database (stand van zaken t/m maart 2012), waarvan 7.512 in de periode januari tot en met maart 2012. Het aantal matches van voor 2010 is relatief klein (minder dan 1.000 matches per kwartaal). Sinds 2010, in de aanloop van de invoering van de Wet op de jeugdzorg inzake de VIR, is het aantal toegenomen. In het najaar van 2010 zijn circa 11.000 jeugdigen gematcht, dit aantal neemt weer iets toe en varieert tussen de 5.000 en 10.000 matches. Er is dus, net als bij de meldingen, geen louter toenemende groei in de tijd.

Van de 62.232 gematchte jeugdigen is het merendeel convenant-overstijgend, er zijn 43.652 bovenlokale matches (70 procent) en 18.580 matches (30 procent) binnen eigen convenantgebied.¹ Om inzicht te krijgen in wat de meldingen in de VIR database opleveren, is gekeken naar hoeveel van de gemelde jeugdigen (252.480) uiteindelijk uitmondten in gematchte jeugdigen (62.232) gemiddeld 25 procent. Deze verhouding ligt iets hoger na 2010, afgelopen jaar leidt ongeveer 30 procent van de gemelde jeugdigen tot een match.

Ervaren meerwaarde

Gebruik van de VIR

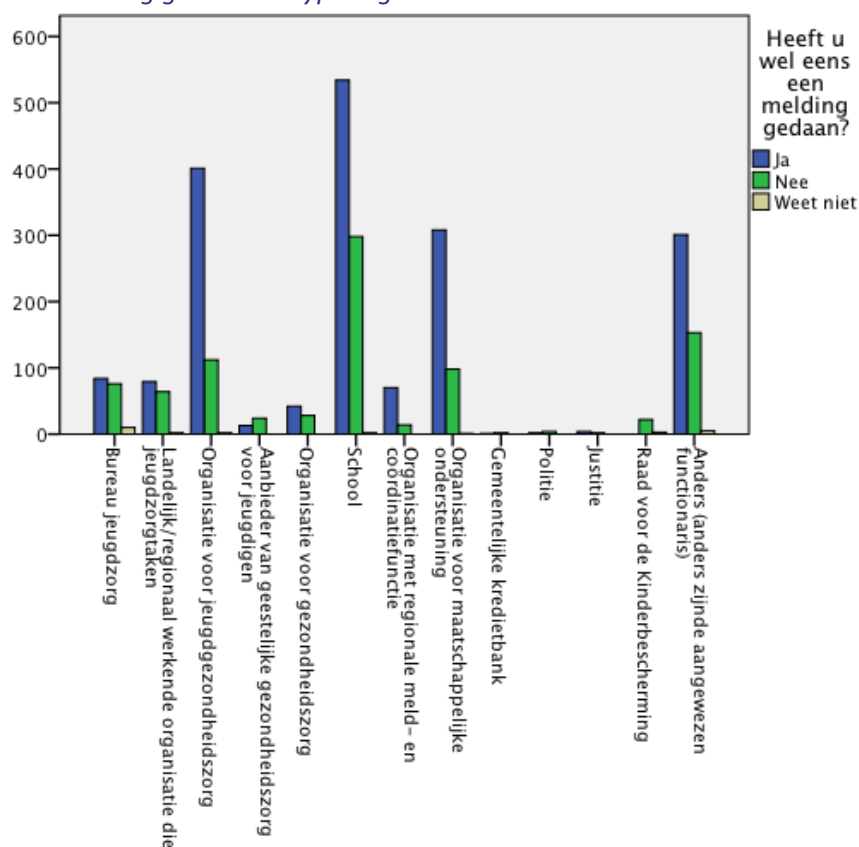
In de enquête onder meldingsbevoegde professionals geeft 66.6 procent van de 2761 aan dat zij ooit een melding hebben gedaan. Van de ondervraagde meldingsbevoegden heeft 50.2 procent wel eens een signaal ontvangen naar aanleiding van een melding en voor 40.9 procent heeft een signaal wel eens geleid tot informatie-uitwisseling. De

Noot 1 Signalen van eenzelfde jongere zijn aan elkaar gerelateerd. Wanneer bij eenzelfde jongere meerdere match-signalen behoren die verschillende convenanten behelzen, dan is het een convenant overstijgende signalering geweest.

meldingsbevoegden die recent een melding deden, deden dit gemiddeld 6.4 keer. Diegenen die recent een signaal ontvingen kregen gemiddeld 4.1 signalen. En voor degenen waar een signaal recent leidde tot informatie-uitwisseling, was dit gemiddeld 3.1 keer het geval. Meldingsbevoegden werkzaam bij scholen, organisaties voor jeugdgezondheidszorg en organisaties voor maatschappelijke ondersteuning hebben het meest aangegeven weleens een melding te hebben gemaakt. Zie Figuur 5 voor een overzicht van meldingsbevoegde organisaties waar weleens een melding is gedaan.

Figuur 5. *Melding gedaan en type organisatie.*

Ervaren meerwaarde

Een grote meerderheid van de meldingsbevoegden, 71.6 procent, merkt niet dat de lokale verwijzindex of het registratiesysteem is aangesloten bij de VIR. Van de meldingsbevoegden geeft 21.5 procent aan dat zij signalen ontvangt van buiten het eigen convenantgebied.

Daarnaast is aan meldingsbevoegde respondenten, regievoerders en coördinatoren een aantal stellingen voorgelegd over de overkoepelende samenwerking in het kader van de VIR. Ongeveer een kwart van de meldingsbevoegden, is van mening dat professionals van meldingsbevoegde organisaties in een vroeger stadium samenwerken (26.3 procent) en beter samenwerken (22.3 procent) sinds de komst van de landelijke koppeling. Voor de verantwoordelijke regievoerders en coördinatoren is dat een iets grotere groep (30 procent, respectievelijk 29 procent). Bijna een vijfde van de meldingsbevoegden is van mening dat sinds de koppeling jeugdigen tijdiger en beter passende hulp, zorg of bijsturing krijgen (18.5, respectievelijk, 17.7 procent). Ook hier zijn iets meer regievoerders en coördinatoren positief (20.8 procent, respectievelijk 24.0 procent).

Cijfer meerwaarde

Meldingsbevoegde professionals beoordelen de meerwaarde van de VIR op een schaal van tien gemiddeld met een 5.6. Regievoerders en coördinatoren beoordelen de meerwaarde van de VIR op een schaal van tien gemiddeld met een 5.9. Er is een significant negatieve samenhang tussen hoe lang professionals geautoriseerd zijn om te melden en het cijfer dat zij toekennen aan de meerwaarde van de VIR, $r = -.040$, $p < .05$. Hoe korter professionals geautoriseerd zijn om te melden hoe hoger zij te meerwaarde van de VIR beoordelen.

Na toetsing met een Independent-Samples T Test blijkt dat meldingsbevoegden de VIR gemiddeld hoger beoordelen wanneer zij wel een melding hebben gedaan ($M = 5.82$, $SD = 2.01$) dan wanneer zij dit nog nooit hebben gedaan ($M = 5.25$, $SD = 2.29$). Dit verschil is significant $t(2734) = 6.62$, $p < .05$. Wanneer meldingsbevoegde professionals wel een melding hebben gedaan, maar geen signaal hebben ontvangen, beoordelen zij de meerwaarde van de VIR lager ($M = 5.43$, $SD = 2.15$) dan wanneer de melding wel heeft geleid tot een signaal ($M = 5.94$, $SD = 1.96$). Dit verschil blijkt significant te zijn $t(1824) = 4.63$, $p < .05$ na toetsing met een Independent-Samples T Test. Wanneer een melding en een signaal geleid hebben tot informatie-uitwisseling beoordelen meldingsbevoegde professionals hoger ($M = 6.09$, $SD = 1.89$) dan wanneer er geen informatie-uitwisseling heeft plaatsgevonden ($M = 5.24$, $SD = 2.09$). Dit verschil blijkt significant te zijn $t(1404) = 6.52$, $p < .05$ na toetsing met een Independent-Samples T Test. Voor een overzicht van de gemiddelden en standaarddeviaties van meldingen, signalen en informatie uitwisseling, zie Tabel 2.

Tabel 2. Beschrijvende statistieken melding, signaal en informatie uitwisseling en cijfer meerwaarde door meldingsbevoegden.

	Aantal		Gemiddelde		Standaard afwijking	
	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee
Weleens melding gedaan?	1839	897	5.82	5.25	2.01	2.29
Melding weleens geleid tot signaal?	1387	439	5.94	5.43	1.96	2.15
Ontvangen signaal weleens geleid tot informatie uitwisseling?	1128	278	6.09	5.24	1.89	2.09

Praktisch gebruik

Melding doen

Het is voor bijna twee derde van de respondenten duidelijk wanneer een melding te doen (65.5 procent). Voor een bijna even grote groep meldingsbevoegden geven de meldcriteria en het risicoprofiel daarbij voldoende houvast (61.1 procent).

Redenen om te melden

Na toetsing met een One-Sample T Test blijken de voornaamste redenen om een melding te doen voor meldingsbevoegde professionals te zijn dat zij dit nodig achten op basis van hun professionele inschatting ($M = 3.20$, $SD = 1.16$) en dat zij willen weten of andere professionals hun zorgen delen ($M = 3.09$, $SD = 1.17$). Deze redenen worden significant vaker genoemd dan

de overige onderstaande redenen om te melden $t(1682)= 24.73$, $p < .05$ en $t(1837)= 21.69$, $p < .05$. De meldingsbevoegde professionals die nog nooit een melding hebben gedaan in de VIR zijn niet meegenomen. Voor een overzicht van de gemiddelden en standaarddeviaties van de redenen om te melden in de VIR, zie Tabel 3. Zie bijlage 2 voor de open antwoorden van redenen om te melden in de VIR.

Tabel 3. Beschrijvende Statistieken van redenen om te melden in de VIR door meldingsbevoegden.

	Aantal	Gemiddelde	Standaard afwijking
Omdat ik wil weten of andere professionals mijn zorgen delen	1838	3.09	1.17
Omdat ik dat nodig acht op basis van mijn professionele inschatting	1683	3.20	1.16
Omdat de meldcriteria dat voorschrijft	1835	2.50	1.39
Omdat ik positieve ervaringen heb na het doen van eerdere meldingen	1826	1.48	1.40
Omdat het de werkwijze versnelt	1834	1.54	1.44
Omdat leidinggevende het gebruik stimuleert	1827	1.99	1.60
Omdat mijn collega dit ook doen	1826	1.46	1.48

Bezwaren om te melden

Meldingsbevoegde professionals geven aan dat het voornaamste bezwaar om te melden in de VIR is dat de ouders en jeugdigen op de hoogte gebracht moeten worden van de melding. Na toetsing met een Independent-Samples T Test blijkt dit verschil significant ten opzichte van de overige bezwaren om te melden ($M=1.49$, $SD=1.36$), $t(2734)= -2.24$, $p < .05$. Dit geldt zowel voor meldingsbevoegde professionals die weleens een melding hebben gedaan als voor professionals die nog nooit een melding hebben gedaan. De reden die hierna significant het meest voorkomt voor professionals die weleens een melding hebben gedaan is 'omdat ik over te weinig informatie beschik' ($M=1.08$, $SD=1.11$), $t(2729)= -8.81$, $p < .05$. Dat ik geen goede inschatting kan maken van de consequenties van een melding wordt door professionals die nog geen melding hebben gedaan aangegeven als twee na grootste belemmering ($M=1.64$, $SD=1.48$), $t(2728)= -10.79$, $p < .05$.

Het grootste verschil tussen meldingsbevoegde professionals die weleens of nog nooit een melding hebben gedaan wordt gevonden bij 'omdat ik niet goed weet hoe ik een melding moet doen'. Voor een overzicht van de gemiddelden en standaarddeviaties van de bezwaren om te melden in de VIR, zie Tabel 4. Zie bijlage 2 voor de open antwoorden van bezwaren om te melden in de VIR.

Tabel 4. *Beschrijvende Statistieken van bezwaren om te melden in de VIR door meldingsbevoegden.*

	Melding gedaan	Aantal	Gemiddelde	Standaard deviatie
Dat ik ouders en/ of de jeugdige op hoogte moet brengen van de melding	Ja	1839	1.49	1.36
	Nee	897	1.62	1.51
Dat ik over te weinig informatie beschik	Ja	1835	1.08	1.11
	Nee	896	1.51	1.40
Dat ik geen goede inschatting kan maken van de consequenties die het doen van een melding heeft	Ja	1837	1.06	1.21
	Nee	893	1.64	1.48
Dat ik weerstand heb om zorgen over jeugdigen in een ICT-systeem te melden	Ja	1836	0.75	1.14
	Nee	895	1.12	1.42
Dat ik niet goed weet hoe ik een melding moet doen	Ja	1830	0.25	0.66
	Nee	895	1.01	1.41
Dat ik de privacy van de betrokken jeugdige wil beschermen	Ja	1806	0.75	1.08
	Nee	870	1.09	1.33

Gebruiksgemak, melding invoeren

Het is de meeste meldingsbevoegden in de praktijk duidelijk hoe een melding in te voeren, drie op de vier respondenten geeft aan dat dit in alle of in meer dan de helft van de gevallen zo is (76.6 procent). Meldingsbevoegden beoordelen het gebruiksgemak van de lokale verwijsindex met een 6.5 op een schaal van één tot tien. Na toetsing met een Independent-Samples T Test blijkt het voor meldingsbevoegde professionals die nog nooit een melding hebben gedaan significant minder duidelijk hoe een melding ingevoerd moet worden ($M=7.02$, $SD=1.48$), $t(2734)= 25.51$, $p < .05$. Ook wordt het gebruikersgemak significant lager beoordeeld dan voor professionals die weleens een melding deden ($M=5.6$, $SD=2.3$), $t(2734)= 19.42$, $p < .05$. Voor een overzicht van de gemiddelden en standaarddeviaties van de mate waarin het voor meldingsbevoegde professionals duidelijk is hoe een melding in te voeren in de VIR en een beoordeling van het gebruikersgemak van de VIR, zie Tabel 5.

Tabel 5. *Beschrijvende Statistieken van duidelijkheid melding invoeren en gebruikersgemak door meldingsbevoegden.*

	Melding gedaan?	Aantal	Gemiddelde	Standaard deviatie
Het is voor mij in de praktijk duidelijk hoe ik een melding moet invoeren	Ja	1839	3.57	0.81
	Nee	897	2.15	1.57
Welk cijfer geeft u het gebruiksgemak?	Ja	1839	7.02	1.48
	Nee	897	5.61	2.28

Landelijke ondersteuning

In totaal heeft 10.7 procent van de meldingsbevoegden wel eens gebruik gemaakt van de helpdesk van het CIBG, 5.0 procent geeft aan niet te weten of ze wel eens gebruik hebben gemaakt van de helpdesk. De geboden ondersteuning van het CIBG wordt door 85.7 procent van diegenen die gebruik maakten van de ondersteuning beoordeeld als goed of zeer goed.

Een match, signaal ontvangen

Voor een krappe meerderheid van de ondervraagde meldingsbevoegden geldt dat de contactgegevens van de gematchte partijen juist zijn (57.6 procent) en het in de praktijk duidelijk is wie de regie heeft bij een signaal (wie als eerste is aangewezen om de match op te volgen) (50.6 procent). Verder geldt dat matches waarvan een signaal wordt ontvangen in alle of bijna alle gevallen leiden tot informatie-uitwisseling bij twee vijfde (40.3 procent) van de ondervraagde meldingsbevoegden en invloed hebben op het plan van aanpak met de jeugdige bij drie tiende (28.6 procent) van de ondervraagde meldingsbevoegden.

Opbrengst

Na toetsing met een One-sample T-test blijkt dat meldingsbevoegde professionals significant vaker aangeven dat signalen en matches een betere samenwerking hebben opgeleverd ($M=2.10$, $SD=1.30$), $t(1097)= 5.15$, $p < .05$. Dit geldt voor meldingsbevoegde professionals die daadwerkelijk informatie hebben uitgewisseld na een match. Samenwerking in een vroeger stadium ($M=1.9$, $SD=1.4$), $t(1125)= 15.04$, $p < .05$ en nieuw contact ($M=1.8$, $SD=1.3$), $t(1127)= 513.62$, $p < .05$ wordt door de meldingsbevoegde professionals daarna significant vaker genoemd dan de overige opbrengsten. Voor een overzicht van de gemiddelden en standaarddeviaties van de opbrengsten van signalen en matches, zie Tabel 6.

Tabel 6. Beschrijvende Statistieken van opbrengsten signalen en matches door meldingsbevoegde professionals.

	Aantal	Gemiddelde	Standaard deviatie
Betere samenwerking	1098	2,10	1,30
Samenwerking in een vroeger stadium	1097	1,90	1,35
Nieuw contact	1098	1,82	1,32
Discussie in eigen organisatie	1098	1,31	1,25
Aanpassing van mijn plan van aanpak met de jeugdige	1096	1,40	1,20
Andere beoordeling van de problematiek van de jeugdige	1097	1,31	1,16
Opschaling van de hulpverlening van de jeugdige	1051	1,50	1,29

Organisatie

Afspraken rondom lokale verwijfsindex door regievoerders en coördinatoren

Een meerderheid van de regievoerders en coördinatoren is van mening dat de afspraken rondom regievoering correct worden toegepast (63.7 procent) en dat de verwijfsindex is geborgd in de procesvoering van de organisatie of het convenantgebied (62.4 procent). Een meerderheid stelt ook dat de resultaten van de index worden gemonitord (58.0 procent). Volgens iets minder dan de helft van de respondenten wordt de verwijfsindex als instrument ingezet bij de beleidsvoering van gemeenten (43.4 procent).

Cijfer samenwerking door regievoerders en coördinatoren

Regievoerders en coördinatoren waarderen de samenwerking op het gebied van risicosignalering tussen meldingsbevoegde organisaties met een 6,0 op een schaal van één tot tien.

Melden en matchen binnen de organisatie door meldingsbevoegden

Een minderheid van de respondenten schat in dat er in de organisatie vaak genoeg wordt gemeld (36.7 procent) en gematcht (26.1 procent). Een grote meerderheid is dus van mening dat er vaker gemeld en gematcht dient te worden dan dat er nu gebeurt. Respondenten geven aan dat hun organisatie de werknemers faciliteert in het doen van een melding. Bijna drie kwart van de respondenten (70.6 procent) geeft aan dat hun organisatie werknemers voldoende heeft getraind in het doen van een melding, twee derde (67.9 procent) van de respondenten zegt dat hun organisatie werknemers stimuleert een melding te doen. Er is een significante positieve samenhang tussen het aantal meldingen en training over hoe een melding te doen, $r = .06$, $p < .05$ en stimulatie om een melding te doen, $r = .07$, $p < .05$. Hoe meer de organisatie werknemers heeft getraind/geïnformeerd en gestimuleerd hoe meer professionals melden.

Afspraken en organisatie door meldingsbevoegden

Ongeveer drie kwart van de meldingsbevoegden stelt de afspraken te kennen omtrent privacy (77.6 procent) en over wanneer een melding moet worden gedaan (78.1 procent). Iets minder respondenten kennen afspraken over acties bij een signaal (68.3 procent) en nog iets minder respondenten kennen afspraken over de terugkoppeling die op een signaal dient te volgen (59.6 procent).

Implementatie van de VIR door regievoerders en coördinatoren

Ten behoeve van de aansluiting bij de landelijke VIR is er volgens een kleine meerderheid van de respondenten een samenwerkingsconvenant of protocol opgesteld over risicosignalering (55.9 procent) en zijn er afspraken gemaakt over samenwerking op het gebied van risicosignalering (54.3 procent). Volgens twee vijfde van de respondenten wordt er ten behoeve van de aansluiting structureel informatie uitgewisseld over risicosignalering (41.3 procent).

Partijen betrekken en motiveren door regievoerders en coördinatoren

Na toetsing met een One-Sample T Test blijkt dat regievoerders en coördinatoren het meest aangeven dat zij meldingsbevoegde partijen betrekken en motiveren door het geven van trainingen ($M=2.74$, $SD=1.13$), $t(431)= 4.95$, $p< .05$ en door het werken met de VIR in te bedden in het werkproces ($M=2.62$, $SD=0.97$), $t(432)= 3.08$, $p< .05$. Voor een overzicht van de gemiddelden en standaarddeviaties van de manier waarop regievoerders en coördinatoren meldingsbevoegde partijen hebben betrokken en gemotiveerd, zie Tabel 7.

Tabel 7. Beschrijvende Statistieken manieren partijen betrekken en motiveren door regievoerders en coördinatoren.

	Aantal	Gemiddelde	Standaard deviatie
Via voorlichtingsdagen	432	2.41	1.16
Door het geven van trainingen	432	2.74	1.13
Door het werken met de verwijfsindex in te bedden in het werkproces	433	2.62	0.97
Door het werken met de verwijfsindex structureel te laten terugkomen op teambesprekingen etc	431	2.25	1.08
Door het werken met de verwijfsindex te laten terugkomen op functioneringsgesprekken etc	432	1.49	1.00
Door met goede communicatie commitment te creëren	432	2.32	0.96
Door samenwerkingsafspraken te maken met betrokken partijen	421	2.48	0.99

Toekomstvisie

Wenselijke ontwikkelingen

De volgende mogelijke ontwikkelingen zijn door een grote meerderheid van de meldingsbevoegden, en regievoerders en coördinatoren gewenst: match op adres (in het kader van één gezin één plan-aanpak) (64.1 procent, respectievelijk 70.1 procent), match op gezin (achternaam ouders, bloedlijnbevraging) (62.6 procent, respectievelijk 68.7 procent). Andere ontwikkelingen zijn door minder dan 60 procent van de respondenten gewenst. Daarbij valt het op dat de verschillende groepen respondenten anders denken over wenselijke ontwikkelingen. Zo zijn meldingsbevoegden een stuk positiever over een verbinding met andere initiatieven dan de regievoerders en coördinatoren (59.3 procent en 29.2 procent). Voor een overzicht van gewenste ontwikkelingen van de VIR, zie Tabel 8. In de open antwoorden geeft 19.5 procent van de meldingsbevoegden aan dat het melden in de VIR wordt gestimuleerd. Hierbij worden onder andere voorbeelden genoemd zoals PR,

opfriscursus, meer bekendheid. Ook wordt genoemd dat alle meldingsbevoegden moeten melden. Zie bijlage 2 voor de open antwoorden gewenste ontwikkelingen van de VIR.

Tabel 8. Gewenste ontwikkelingen van de VIR door meldingsbevoegden en regievoerders en coördinatoren.

Gewenste ontwikkeling	Meldingsbevoegden		Regievoerders coördinatoren	
	Aantal	Procent of cases	Aantal	Procent of cases
Match op adres	1717	64.10	293	70.10
Match op gezin	1679	62.60	287	68.70
Bij adres of gezin match kinderen in beeld waar geen professional betrokken is	1395	52.10	219	52.40
Regieafspraken	1414	52.80	247	59.10
VIR 23+	576	21.50	195	46.70
Herkenbaarheid	583	21.80	280	67.00
Verbinding andere initiatieven	1590	59.30	122	29.20
Uitbreiding kring meldingsbevoegden	1102	41.10	104	24.90

Uitbreiding meldingsbevoegden

Een grote meerderheid van de meldingsbevoegde professionals en regievoerders en coördinatoren zouden de volgende organisaties graag toevoegen aan de kring van meldingsbevoegden: artsen (84.2 procent, respectievelijk 81.6 procent), GGZ instellingen (83.4 procent, respectievelijk 82.0 procent), ziekenhuizen, spoed eisende hulp, verplegers (72.2 procent, respectievelijk 72.7 procent) en kinderopvang, naschoolse opvang (66.4 procent, respectievelijk 71.5 procent). In de open antwoorden geeft 15.7 procent van de meldingsbevoegden aan dat zij graag zien dat iedereen die werkt met kinderen vanuit zijn of haar professe kan melden in de VIR. Daarbij geeft 13.1 procent aan dat zij vinden dat de politie moet worden toegevoegd aan de kring van meldingsbevoegden. Zie Tabel 9 voor een overzicht van gewenste uitbreiding van de kring van meldingsbevoegden. Zie bijlage 2 voor de open antwoorden van gewenste uitbreiding kring meldingsbevoegden.

Tabel 9. *Gewenste uitbreiding kring meldingsbevoegden door meldingsbevoegden en regievoerders en coördinatoren.*

Gewenste meldingsbevoegde organisaties	Meldingsbevoegden		Regievoerders coördinatoren	
	Aantal	Procent of cases	Aantal	Procent of cases
Artsen	2244	84.20	338	81.60
GGZ instellingen	2222	83.40	343	82.90
Geloofsinstellingen	326	12.20	67	16.20
Jongerenwerkers	1581	59.30	274	66.20
Kinderopvang, naschoolse opvang	1770	66.40	296	71.50
Logopedisten, diëtisten, fysiotherapeuten	925	34.70	156	37.70
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	827	31.00	185	44.70
Sportinstellingen	454	17.00	91	22.00
Verloskundigen	1540	57.80	251	60.60
Ziekenhuizen, spoedeisende hulp, verplegers	1924	72.20	301	72.70
ZZP-ers in jeugdwerk	901	33.80	158	38.20
Totaal	14968		2508	

Focusgroepen

De gesprekken zijn onderverdeeld in de thema's knelpunten, sterke punten en de toekomst van de VIR.

Knelpunten meldingsbevoegden

Er wordt aangegeven dat er veel tijd en aandacht besteed wordt aan het afstemmen in de regio's met betrekking tot het werken met de VIR. Het aantal meldingen is laag en als er gemeld wordt dan zijn het veelal matches met bekende instanties. Hierdoor ontstaan er weinig nieuwe inzichten door het melden in de VIR.

'Ik merk dat we in onze regio heel veel tijd en aandacht besteden aan het afstemmen met elkaar wie doet wat en wie erbij betrekken. En als ik zie hoeveel keren wij een zaak in de VIR melden denk ik nou dat is niet zoveel vanuit onze organisatie en als we dat doen dan weten we vaak welke andere organisaties zijn betrokken en als we een match krijgen dan is het vaak geen nieuws.'

De verbeterde ketenaanpak wordt door de deelnemers aangegeven als mogelijke oorzaak van het geringe aantal meldingen in de VIR. De professionals stellen 'hoe beter de samenwerking, hoe minder de VIR nodig zal zijn'. Een ander punt dat de professionals aandragen zijn de criteria op basis waarvan een melding wordt gedaan in de VIR. Het is een persoonlijke afweging om een jeugdige wel of niet te melden in de VIR. De ernst van een situatie waarin een kind verkeert kan door hulpverleners verschillend worden

geïnterpreteerd. Tevens wordt aangegeven dat niet alle professionals weten hoe te handelen bij een match. Ook als er geen match ontstaat weten professionals niet altijd wat zij dan kunnen doen.

Een tweede knelpunt die een aantal deelnemers aangaven was dat er soms bij professionals schroom is om te melden, al geldt dit niet voor iedereen. De privacy van cliënten wordt tevens aangedragen als een reden om niet te melden in de VIR. Veel professionals hebben hier moeite mee ondanks dat er enkel 'dat' en geen 'wat' informatie in de VIR wordt geregistreerd. Bij sommige lokale systemen worden brieven verstuurd aan ouders bij een melding in de VIR of bij een match in de VIR. Het sturen van deze brieven jaagt bij sommigen van de professionals schroom aan. De professionals geven aan dat er onbehagen over meldingen is bij ouders, dit probleem wordt groter geacht dan het schroom om te melden van professionals. Ouders zijn bang dat een melding in de VIR negatieve gevolgen kan hebben voor hun kinderen.

'Wat mij ook opvalt is een toenemende angst voor ouders om geregistreerd te worden in systemen. Ouders zijn bang om in een circuit terecht te komen waar zij de controle kwijt raken.'

Wanneer een kind gemeld wordt in de VIR komen er echter relatief weinig bezwaren binnen van ouders. Hoe professionals omgaan met de informatievoorziening aan ouders met betrekking tot het melden van een jeugdige in de VIR verschilt. Sommige professionals vertellen ouders dat zij zich zorgen maken om hun kind en om die reden contact zoeken met andere hulpverleners om de zorg te delen. De VIR als ICT systeem wordt in deze gevallen niet als zodanig gemeld. Andere professionals noemen de VIR expliciet als systeem.

'Houd het over mensen en niet over het systeem. Ik zeg altijd 'omdat ik me zorgen maak zoek ik contact met andere professionals met de vraag of zij zich ook zorgen maken' dan heb je het over mensen dat kun je beter doen dan over het systeem.'

Sterke punten meldingsbevoegden

De professionals geven aan dat de VIR waardevol is wanneer mensen uit het zicht verdwijnen, bijvoorbeeld door een verhuizing. Het komt ook voor dat kinderen in gemeente A wonen en in gemeente B naar school gaan, voor een bovenregionale aanpak is de VIR tevens waardevol. Ook voor de hulpverlening bij gezinnen die zich 'drukken', zorgmijders of zorgshoppers kan de VIR een hulpmiddel zijn. De meerwaarde van de VIR wordt gezien voor de gezinnen die 'onzichtbaar' zijn.

'Zodra het zich aan je gezichtsveld onttrekt dan vind ik het heel waardevol, ik heb een paar matches gehad bij gezinnen die inderdaad verhuisd waren waarvan ik dacht oh dat gaat niet goed en ze waren nog niet verhuisd of ik had een match'

De deelnemers geven aan dat de zorg-school samenwerking de afgelopen jaren verbeterd is, de zorg-justitie samenwerking is echter nog niet optimaal. Als jeugdigen in aanraking komen met justitie dan kan de VIR waardevol zijn met betrekking tot de overdracht van dossiers in het vrijwillige kader. De professionals geven tevens aan dat de VIR bij kan dragen aan een efficiënte werkwijze. Het komt voor dat instanties niet tegelijkertijd zorgen over een jeugdige hebben, de VIR zorgt ervoor dat informatie van een tijd geleden overgedragen kan worden aan andere professionals.

'Je voorkomt ermee dat elke hulpverlener weer met een schone lei begint. Soms zijn zorgen niet tegelijkertijd bij verschillende instanties maar in tijd achter elkaar en dan gaat iedere hulpverlener het wiel opnieuw uitvinden.'

De professionals geven aan dat zij soms niet weten dat er ook andere hulpverleners betrokken zijn bij een jeugdige. In deze gevallen zijn meerdere professionals bezig met het maken van een hulplan, de VIR zou ervoor kunnen zorgen dat er geen dubbel werk wordt gedaan. Het werken met de VIR maakt de hulpverlening efficiënter, mits door iedereen gemeld wordt. De VIR wordt gezien als een middel, niet als doel, om zo snel mogelijk te juiste zorg te bieden aan jeugdigen en hun gezin.

'Als mensen hun best doen om buiten beeld te blijven dan krijg ik ze niet in beeld, en dat is juist waar de verwijfsindex voor bedoeld is toch? Voor de mensen die onzichtbaar willen blijven'

Toekomstvisie meldingsbevoegden

Voorts is er met de deelnemers gesproken over de toekomst van de VIR, wat is er nodig om het werken met het systeem te optimaliseren en wie dient toegevoegd te worden aan de kring van meldingsbevoegden. De professionals geven allen aan graag een koppeling te willen maken met andere gezinsleden van het kind dat gemeld wordt in de VIR. Dit vanuit de gedachte één gezin, één plan, één regisseur. Sommige lokale systemen kijken naar de mogelijkheid om de VIR uit te breiden qua leeftijdsgrens. Zo wordt er gekeken naar de VIR nul tot honderd jaar. Daarnaast geven de professionals aan dat de duur van een melding, twee jaar, kort is. Na een periode van twee jaar moet een registratie in de VIR verlengd worden. Dit wordt als een arbeidsintensieve taak ervaren door de professionals. Een bijkomend probleem is dat bestaande matches opnieuw binnenkomen. De professionals raden aan om geen maximale termijn aan een registratie in de VIR te hangen, maar dat men jeugdigen zelf uit het systeem kan verwijderen als het zorgtraject is afgerond.

Over de kring van meldingsbevoegden geven de professionals aan dat niet iedereen die meldingsbevoegd is ook daadwerkelijk meldt. Professionals geven aan dat dit erg jammer is, zeker gezien het feit dat zij veelal enkel procesinformatie nodig hebben in plaats van inhoudelijke informatie. Het is van belang dat het Rijk samen met de Gemeente in gesprek gaat met meldingsbevoegde instanties die niet melden.

*'Het werkt nu niet omdat er niet goed gemeld wordt'
Bestaansrecht is er als er voldoende gemeld wordt.'*

Als derde punt geven de professionals aan dat er een kwaliteitssysteem ontwikkeld moet worden dat monitort hoe het werken met de VIR verloopt. Hierbij wordt echter aangegeven dat wanneer er weinig gemeld wordt dit niet automatisch betekent dat men hun werk niet goed doet. Verder geven de professionals aan dat er meer bekendheid moet komen voor de VIR. Een aantal aanbevelingen worden genoemd: het oppakken van scholing, evaluatiemomenten, voorlichtingsbijeenkomsten en multidisciplinair trainen op casusniveau. Deze activiteiten zouden ervoor kunnen zorgen dat de meerwaarde van de VIR duidelijker wordt voor de instanties en de managers en professionals. Ten slotte geven de professionals mee dat ouders het beste op de hoogte kunnen worden gebracht van rechtsbescherming via folders in meerdere talen met eenvoudig taalgebruik.

Knelpunten regievoerders en coördinatoren

De deelnemers vragen zich af in hoeverre de VIR leidt tot betere zorg voor het kind. De VIR op papier is anders dan er werkelijk mee werken. De deelnemers hebben in de praktijk veel te maken met vragen van professionals over matches en signalen. De motivatie om gebruik te maken van de VIR is niet overal aanwezig en verschilt per instelling. Er worden door professionals drempels ervaren om te werken met de VIR. Zo wordt er aangegeven dat ondanks het getekende convenant niet of weinig in de VIR wordt gemeld. Hierdoor wordt de meerwaarde niet ervaren door de professionals.

'Belemmering zit in het hoofd van professional, niet bij ouders. VIR legt veel interne processen bloot binnen organisatie, waarom deel je niet met elkaar?'

Er is discussie over het 'vrijblijvende' karakter van de VIR, zo is er onduidelijkheid bij gemeenten over hoeveel uur men moet besteden aan het werken met de VIR. De deelnemers geven aan dat de vrijblijvendheid van het werken met de VIR strakker zou mogen.

'Die vrijblijvendheid van het hele systeem dat mag van mij wel wat strakker. Als je er geen verplichtend karakter aan geeft op basis van subsidie relaties in dit geval dan wordt het niet gedragen het valt of staat met de manager die zegt dit moeten we gaan doen'

Een ander knelpunt dat wordt genoemd is eenheid van taal, het *melden* in de VIR heeft een negatieve connotatie in verband met het *melden* bij het AMK. In de praktijk noemen professionals een melding in de VIR bij voorkeur een signaal, dit roept minder negatieve associaties op bij ouders. Ook angst van ouders voor de registratie van hun kind in een systeem wordt door professionals genoemd als belemmering om te melden in de VIR. De weerstand van professionals om te melden in de VIR wordt als een langdurend probleem beschreven. De overgang naar de toepasbaarheid van de VIR duurt om deze reden lang. Professionals zijn tevens terughoudend met het melden in de VIR omdat zij de privacy van cliënten niet willen schaden. Ook de vertrouwensband die professionals opbouwen met cliënten wordt genoemd als belemmering om te melden in de VIR. Er bestaat een divers

beeld per instelling over wanneer een melding gedaan moet worden, dit zorgt voor onduidelijkheid en verschillen.

'Men ervaart de meerwaarde niet, ik geloof dat we drie matches hebben gehad op de signalen'

Sterke punten regievoerders en coördinatoren

Er wordt aangegeven dat de VIR als instrument niets 'doet'. De meerwaarde zit in wat er gebeurt op het moment dat professionals elkaar gevonden hebben via de VIR. Het gaat niet om het systeem zelf, maar om de context (samenwerking) daaromheen die ervoor kan zorgen dat de zorg voor jeugdigen optimaal verloopt.

'De VIR op zich doet 'niks', de meerwaarde zit in wat ga je doen als je elkaar ontmoet hebt.'

De deelnemers zien de meerwaarde van de VIR tevens voor professionals om buiten de jeugdzorgketen te gaan matches. Hierbij kan gedacht worden aan veiligheidshuizen en de sociale woningbouw. Ook voor een bovenregionale aanpak wordt het werken met de VIR gezien als een meerwaarde.

'Juist zo breed mogelijk aansluiting realiseren, dus ook de organisaties die niet in de overleggen zitten.'

In de afgelopen jaren werken professionals in de jeugdzorg beter samen, mede door de komst van de CJG's en ZAT's op scholen. Samenwerking is het vertrekpunt binnen het CJG, de VIR kan hiervoor een ondersteunend instrument zijn volgens de deelnemers. Dat professionals elkaar kennen hoeft niet te betekenen dat zij zorgen omtrent een kind van elkaar kennen.

'Het fenomeen 'elkaar kennen' als professionals is anders dan elkaars zorgen over kinderen kennen. VIR is bedoeld om elkaars zorgen te kennen rondom kind.'

De verhuisfunctionaliteit van de VIR heeft voor succesverhalen gezorgd voor 'onvindbare' gezinnen. Ook geven de deelnemers aan dat de VIR een belangrijke plaats inneemt in de transitie van de jeugdzorg. In regio's waar de implementatie van de VIR ver is gevorderd kunnen professionals de meerwaarde van de VIR zien voor bepaalde groepen jeugdigen die voorheen moeilijker te vinden waren. Dit wordt een interessante ontwikkeling bevonden. Tenslotte wordt aangegeven dat de VIR ervoor zorgt dat men met elkaar in gesprek gaat over samenwerking.

'Aangezien professionals wel of niet melden worden samenwerkingspatronen binnen organisaties blootgelegd.'

Dit is een opening voor discussie, niet enkel binnen de eigen organisatie maar ook over de domeinen gezondheid, justitie en onderwijs heen. Tenslotte wordt aangegeven dat er door meldingen in de VIR wellicht in een eerder stadium hulp kan worden geboden aan een kind.

Toekomstvisie regievoerders en coördinatoren

Graag zien de deelnemers dat de leeftijdsgrens van 23 uitgebreid wordt, van min negen maanden tot honderd jaar. De reden hiervoor is dat ouders (en grootouders) een belangrijke rol spelen bij de problematiek van jeugdigen. De deelnemers geven tevens aan graag een koppeling te willen maken met andere gezinsleden van het kind dat gemeld wordt in de VIR. Dit vanuit de gedachte één gezin, één plan, één regisseur. Jeugdigen zonder Burger Service Nummer (BSN) kunnen op dit moment niet gemeld worden in de VIR, vanuit de Raad voor Kinderbescherming wordt dit echter wel wenselijk geacht. Ook jeugdigen zonder vaste woon- of verblijfplaats kunnen nu niet gemeld worden in de VIR. Ten slotte wordt aangegeven dat professionals graag als team willen melden in plaats van het doen van afzonderlijke meldingen per instantie. Hierdoor ontstaan minder matches, maar kan gericht informatie worden uitgewisseld.

De deelnemers stuiten op veel weerstand van professionals ook al is de VIR bedoeld als een 'licht' instrument. Het 'gewoon maken' van de VIR is een belangrijk punt, wat volgens de deelnemers mede bereikt zou kunnen worden door PR-middelen in te zetten op landelijk niveau. Onder andere filmmateriaal en andere informatie zouden de deelnemers graag gebruiken op lokaal niveau. Daarbij zijn mensen die het nut van de VIR goed kunnen uitleggen essentieel om organisaties te motiveren om te werken met het instrument. Voorlichting rondom privacy zou kunnen helpen om belemmering om te melden in de VIR bij professionals en angst van ouders te verminderen. Ook het gebruiken van eenduidige terminologie is wenselijk om misverstanden te voorkomen.

'Laten we het niet ingewikkelder maken dan het is, het is een systeem, hulpverleners doen goed hun werk, als zij denken dat de verwijzindex daar bij kan helpen dan moeten zij die gebruiken'

Over de kring van meldingsbevoegden zeggen de deelnemers dat er behoefte is om ook buiten de jeugdzorgketen te kunnen matchen. De deelnemers zien graag een zo breed mogelijke aansluiting van meldingsbevoegden. Het onderwijs wordt genoemd als een meldingsbevoegde instantie waar een cultuuromslag plaats moet vinden. Op dit moment worden er weinig meldingen gedaan met name vanuit het primair onderwijs. Sportverenigingen en de scouting worden genoemd als mogelijke nieuwe meldingsbevoegden. Hetzelfde geldt voor de kinderopvang. Peuterspeelzalen worden ook genoemd als gewenste meldingsbevoegde instantie. De politie is meldingsbevoegd, maar maakt nog onvoldoende gebruik van de VIR volgens de deelnemers.

Aangezien het werken met de VIR door sommigen als vrijblijvend wordt ervaren zal een gedetailleerde invulling van wat verwacht wordt van gemeenten kunnen zorgen voor meer duidelijkheid en gelijkheid. De deelnemers vinden het belangrijk dat professionals in de jeugdzorgketen het gesprek met elkaar aangaan over samenwerking. Hierbij moet vanuit de meldingsbevoegde professional geredeneerd worden. In deze gesprekken kan besproken

worden waarom men wel of niet meldt en wat er gebeurt op het moment dat niet gemeld wordt. De gemeente is verantwoordelijk voor het monitoren van het gebruik van de VIR, sturing moet gericht zijn op kwaliteit in plaats van kwantiteit.

Discussie

Feitelijke meerwaarde

Uit de CIBG registratiegegevens komt naar voren dat in totaal 252.480 jeugdigen zijn gemeld in de periode van oktober 2007 tot en met maart 2012. Dit mondde uit in 62.232 gematchte jeugdigen door de VIR in de periode van oktober 2007 tot en met maart 2012. Hierbij valt het op dat het merendeel van de matches convenant overstijgend is. In de focusgroep gaven professionals aan dat de VIR een waardevol instrument is voor een bovenregionale aanpak. Bij verhuizing, bij gezinnen die zorg mijden en gezinnen die zorg shoppen blijft het kind in beeld door het werken met de VIR. Dit is een interessante bevinding die in de beschikbare literatuur over ervaringen met ICT-systemen in de jeugdzorg niet is gevonden.

Ervaren meerwaarde

Meldingsbevoegde professionals beoordelen de meerwaarde van de VIR met een 5,6, regievoerders en coördinatoren geven een 5,9. Deze krappe voldoendes zijn een indicatie van de matige tevredenheid over de toepassing van de VIR. Hieronder worden zowel sterke als knelpunten die professionals, regievoerders en coördinatoren ervaren met de toepassing van de VIR thematisch besproken.

Uit de resultaten van de digitale enquête blijkt dat niet alle matches daadwerkelijk leiden tot informatie-uitwisseling tussen professionals. Vanuit de focusgroepen en de ingevulde open antwoorden door respondenten kan worden gesteld dat professionals na een match geen informatie uitwisselen omdat: andere methoden om samen te werken effectiever worden gevonden, dat er voornamelijk bekende matches ontstaan en dat het werken met de VIR de werkdruk verhoogt. Dit komt overeen met onderzoek van Peckover en collega's (2008), waarin naar voren komt dat professionals samenwerkingen het liefst 'mondeling' opzoeken en dat het gebruik van een ICT-systeem wordt gezien als tijd consumerend.

Zowel uit het kwantitatieve onderzoek, als uit de CIBG gegevens, komt naar voren dat het aantal meldingen per organisatie sterk verschilt en dat niet alle meldingsbevoegde organisaties meldingen maken. Opvallend hierbij is dat organisaties voor de gezondheidszorg, politie en justitie geen of bijna geen meldingen maken. Dit heeft tot gevolg dat de ketenaanpak niet optimaal kan worden uitgevoerd. Uit de open antwoorden van meldingsbevoegden en de focusgroepen blijkt dat de verbeterde samenwerking in de jeugdzorgketen een reden is om geen melding te doen. Professionals geven aan elkaar al te vinden zonder tussenkomst van de VIR. De verbeterde ketensamenwerking op lokaal niveau zou het melden in de VIR niet moeten uitsluiten, gezien de bovenlokale meerwaarde die is gebleken vanuit de CIBG gegevens.

Zoals verwacht is gebleken dat meldingsbevoegden die weleens een melding hebben gedaan meer tevreden zijn over de toepassing van de VIR dan de professionals die nog nooit een melding deden. De meldingsbevoegde professionals die na het doen van een

melding daadwerkelijk informatie hebben uitgewisseld met een collega beoordelen de meerwaarde van de VIR hoger dan de professionals die na een match geen informatie uitwisselden. Ook nieuw contact wordt aangegeven als een opbrengst van de VIR door meldingsbevoegde professionals die informatie hebben uitgewisseld. De VIR kan tevens bijdragen aan een efficiënte werkwijze, mits alle meldingsbevoegden melden.

Opvallend is dat meldingsbevoegden die langer geautoriseerd zijn minder tevreden zijn over de toepassing van de VIR dan professionals die kort geleden gemachtigd zijn te melden. Dit is in tegenstelling tot het onderzoek van Peckover en collega's (2009) waarin wordt gesteld dat kinderziekten van systemen met de tijd verminderen, waardoor de waardering hoger wordt. Professionals moeten doorgaans wennen aan een top-down implementatie van een systeem, zoals de VIR, wat suggereert dat tevredenheid toeneemt in de tijd (Peckover, et al., 2009).

Praktisch gebruik

Zoals verwacht noemden meldingsbevoegden het feit dat zij ouders op de hoogte moeten brengen van een melding het vaakst als bezwaar om te melden in de VIR. Het werk van de professional is erop gericht de betrokken jeugdige (in de context van zijn gezin) gezond en veilig te laten opgroeien en de risico's die zich daarin voordoen te voorkomen, weg te nemen of te beperken. Samenspraak met de betrokkenen is hierbij absoluut noodzakelijk (Cooper, 2005). Het niet willen schaden van de vertrouwensband met cliënten en hun familie als bezwaar om informatie uit te wisselen met andere professionals komt overeen met het onderzoek van Bunting en collega's (2010). Aan de andere kant wordt er een toenemende angst om geregistreerd te worden in een systeem bij ouders waargenomen door professionals, zoals naar voren kwam in de focusgroepen. Dit komt overeen met onderzoek dat van der Hof en Keymolen (2010) deden, waarin naar voren kwam dat ouders bang zijn dat de geregistreerde informatie in de verkeerde handen terecht komt.

De meest gegeven reden door meldingsbevoegden om een melding te doen is omdat zij willen weten of andere professionals hun zorgen delen. Dit komt overeen met de verwachting. Dat het werken met de VIR de werkwijze versnelt wordt minder vaak aangegeven door meldingsbevoegden. Dit is niet in overeenstemming met de verwachting dat het inzetten van ICT een efficiënte werkwijze faciliteert. In onderzoek van Peckover en collega's (2008) suggereren professionals dat het gebruik van een ICT-systeem eerder tijd kost dan dat het tijd reduceert. Professionals gaven tijdens de focusgroep aan dat dit het geval is wanneer er meldingsbevoegde instanties niet melden er daarom geen match ontstaat. Meldingsbevoegde professionals die daadwerkelijk informatie hebben uitgewisseld met een collega na het doen van een melding zijn van mening dat er beter en in een vroeger stadium samengewerkt wordt. Dit is zoals verwacht.

Uit de focusgroep komt naar voren dat professionals niet weten hoe te handelen op het moment dat er geen match plaatsvindt. Tevens blijkt de contactinformatie van partijen waarmee professionals matches niet in alle gevallen juist te zijn. Dowty (2008) geeft aan dat gebruikers van een systeem er snel vanuit gaan dat de aangeleverde informatie correct is, terwijl dit niet in alle gevallen zo blijkt te zijn. Het frequente verloop van de wachtwoorden wordt in de open antwoorden van respondenten aangegeven als een praktisch bezwaar om te werken met de VIR. Meldingsbevoegde professionals die nog nooit een melding hebben gedaan weten minder goed hoe een melding gedaan moet worden dan professionals die

wel eens een melding deden. Het gebruiksgemak wordt dan ook hoger beoordeeld (7.02) door professionals die wel eens een melding hebben gedaan in vergelijking met diegenen die dat nog nooit deden (5.61).

Organisatie

In overeenstemming met de verwachting blijken training en stimulatie vanuit de organisatie een positief effect te hebben op het aantal meldingen dat professionals doen. In de open antwoorden wordt aangegeven door professionals dat zij behoefte hebben aan terugkomende trainingsmomenten als opfriscursus. Dit komt overeen met onderzoek van Ødegård (2007) die stelt dat training ervoor kan zorgen dat professionals de meerwaarde van samenwerking inzien en hiervoor de nodige vaardigheden ontwikkelen. De VIR is een onderdeel van een groter geheel van samenwerkingsinitiatieven om de zorg voor jeugdigen te optimaliseren en professionals bij elkaar te brengen. Training zou daarom volgens professionals gericht moeten zijn op hoe de verschillende initiatieven zoals het CJG, de VIR en casus-overleggen zich tot elkaar verhouden. Belangrijke bezwaren om te melden aan de VIR zijn dat professionals niet goed weten wanneer ze moeten melden en wat de consequenties van een melding zijn. De VIR blijkt daarmee onvoldoende te zijn ingebed in de werkprocessen van meldingsbevoegde professionals. Uit open antwoorden van professional blijkt dat duidelijke afspraken over het werken met de VIR een motivator te zijn om wel te melden.

Een kleine meerderheid van de meldingsbevoegden is van mening dat de meldcriteria voldoende houvast geeft om een melding te doen. Uit de open antwoorden van de enquête en de focusgroepen komt echter naar voren dat meldcriteria door sommigen onduidelijk worden gevonden. Ook wordt aangegeven dat de criteria niet eenduidig worden gehanteerd aangezien het een persoonlijke afweging blijft om een melding te doen in de VIR. Volgens Keymolen en Broeders (2011) bestaat het gevaar dat miscommunicatie ontstaat wanneer er geen consensus bestaat over wat het begrip 'risico' inhoudt. De beleidsvrijheid die is toegekend aan gemeenten is volgens Keymolen (2011) de oorzaak van verschillen in hantering van de meldcriteria door professionals.

Een kleine meerderheid van de regievoerders en coördinatoren is van mening dat de afspraken rondom regievoering correct worden toegepast en dat de VIR is geborgd in de procesvoering van de organisatie of het convenantgebied. Van de meldingsbevoegden geeft een kleine meerderheid aan op de hoogte te zijn van de afspraken en terugkoppeling bij een signaal. Een aanzienlijk aantal professionals is (nog) niet op de hoogte van afspraken rondom regievoering. Volgens Chuang & Wells (2010) is het aanwijzen van één verantwoordelijke organisatie voor de hulpverlening van de jeugdige een belangrijk aspect voor samenwerking tussen organisaties. Regievoerders en coördinatoren zijn over het algemeen bekend met de afspraken en organisatie rondom het gebruik van de lokale verwijsindex. Managers lijken echter niet tevreden over het aantal meldingen en matches binnen de organisatie.

Toekomstvisie

Zoals verwacht vinden professionals een match op adres een wenselijke ontwikkeling. De gezinsfunctionaliteit is volgens professionals wenselijk, omdat er op die manier minder gefragmenteerd en meer familie georiënteerd gewerkt kan worden. Dit is in lijn met de tendens die Morrison (2000) beschrijft waarbij een shift plaatsvindt van een risicogerichte

jeugdhulpverlening naar een meer preventie en familie georiënteerde aanpak. Ook is uit het onderzoek een behoefte gebleken aan een uitbreiding van de kring van meldingsbevoegden. Professionals zien graag dat artsen, GGZ, ziekenhuizen, verplegers en kinderopvang worden toegevoegd aan de kring van meldingsbevoegden. Meldingsbevoegden, regievoerders en coördinatoren geven aan graag te willen matchen met organisaties buiten de jeugdzorgketen. In de focusgroep met meldingsbevoegden illustreerde een professional hoe de VIR ondersteunend is geweest bij de casus-overdracht naar een collega binnen het justitiële kader. Dit komt overeen met de studie van Chuang en Wells (2010) die vonden dat het linken van gedeelde informatiesystemen de kans vergroot dat de jeugdige geholpen wordt.

Ook komt uit de open antwoorden en de focusgroepen naar voren dat niet alle meldingsbevoegde instanties meldingen maken. Dit is volgens de respondenten van de enquête en de deelnemers van de focusgroepen een gemis, omdat er hierdoor minder matches ontstaan. Om de VIR te laten slagen moeten alle meldingsbevoegde instanties gaan melden in de VIR volgens professionals. In de open antwoorden wordt de politie genoemd als instantie die respondenten graag toegevoegd ziet aan de kring van meldingsbevoegden. De politie is echter al aangewezen als meldingsbevoegde instanties, maar meldt in de praktijk nog niet of (te) weinig.

Meldingsbevoegden zijn positiever dan regievoerders en coördinatoren over het verbinden van de VIR met andere initiatieven, zoals de meldcode huiselijk geweld. Uit het kwantitatieve onderzoek komt naar voren dat een vijfde van de meldingsbevoegden en bijna de helft van de regievoerders de VIR graag uit zou breiden qua leeftijdsgrens. In de beide focusgroepen kwam naar voren dat sommige lokale systemen momenteel kijken naar de mogelijkheid de VIR uit te breiden van nul tot honderd jaar. Meldingsbevoegden zien graag dat de duur van een melding verlengd wordt en dat er geen maximale termijn aan een registratie in de VIR hangt. Professionals hebben in de focusgroep aangegeven dat zij behoefte hebben aan een kwaliteitssysteem dat monitort hoe het werken met de VIR verloopt. Hierbij is het aantal meldingen minder van belang dan dat alle meldingsbevoegde instanties daadwerkelijk melden.

Uit de open antwoorden van de enquête en in de focusgroepen kwam naar voren dat professionals vinden dat er meer bekendheid moet komen voor de VIR. Er wordt aangegeven dat de VIR niet binnen iedere organisatie 'leeft'. Hierbij wordt aangegeven dat de meerwaarde van de VIR niet voor iedereen duidelijk is, dit zou gecommuniceerd moeten worden richting gebruikers en managers. Peckover en collega's (2008) stellen dat het belangrijk is om positieve geluiden en succesverhalen te communiceren richting professionals om het nut van een initiatief kenbaar te maken.

Conclusie

Uit de resultaten kan worden geconcludeerd dat de implementatie van de VIR moeizaam verloopt. Dit blijkt uit het feit dat niet alle matches leiden tot informatie-uitwisseling, niet alle meldingsbevoegde instanties melden, dat er bezwaren zijn om te melden bij professionals en ouders angst hebben voor registratie in een systeem. Dat de adaptatie van de VIR langzaam verloopt komt overeen met onderzoek van Tregeagle en Darcy (2008). Echter, de bovenregionale aanpak die het werken met de VIR faciliteert blijkt een meerwaarde te zijn voor professionals.

Methodologische beperkingen en sterke punten

De resultaten van dit onderzoek moeten voorzichtig worden geïnterpreteerd. Er zijn grote verschillen tussen de onderzochte meldingsbevoegde professionals per leverancier (en convenantgebied), omdat de inrichting en organisatie van de VIR per leverancier (en convenantgebied) verschilt. Ook de inrichting van de regie en coördinatie vanuit de gemeenten en aangesloten instellingen verschilt per leverancier (en convenantgebied). Dat heeft gevolgen voor de gevonden resultaten. Zie bijlage 3 voor een verdeling van resultaten per leverancier.

Uit de overige opmerkingen van de enquête komt naar voren dat een belangrijke reden om de vragenlijst niet in te vullen is omdat de meldingsbevoegden nog geen ervaring hebben met melden of met de VIR. Dit kan betekenen dat het aantal meldingen en ervaringen met de VIR onder respondenten hoger is dan onder non-respondenten, iets om bij de interpretatie van de enquête rekening mee te houden.

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van zelfrapportage. Het gebruik van zelfrapportage als dataverzameling methode komt de betrouwbaarheid en validiteit van een onderzoek niet altijd ten goede. Zo zou sociale wenselijkheid een rol kunnen spelen, waardoor de resultaten een vertekend beeld weergeven.

Gezien de omvang van het aantal respondenten kan met enige zekerheid gezegd worden dat de resultaten representatief zijn voor de gehele populatie. Bij kwantitatief onderzoek kunnen uitspraken worden gedaan over een grote groep mensen, waarbij er door het gebruik van vaste antwoordcategorieën niet de diepte in kan worden gegaan. In de focusgroepen zijn achterliggende redenen en percepties van de deelnemers in kaart gebracht. Uit de enquête komt bijvoorbeeld naar voren dat het grootste bezwaar om te melden in de VIR voor professionals is dat zij ouders op de hoogte moeten brengen van de melding. In de focusgroepen werd duidelijk dat dit komt omdat professionals de vertrouwensband met jeugdigen en ouders niet willen schaden. Kwalitatief onderzoek is een waardevolle aanvulling geweest om bevindingen te toetsen en een gedetailleerd beeld te krijgen van ervaringen. De resultaten van de focusgroep kunnen, gezien de geringe omvang van het aantal deelnemers, niet worden gegeneraliseerd naar de gehele populatie.

Aanbevelingen

Aanbevelingen worden gedaan ten aanzien van een mogelijke wijziging van Hoofdstuk 1a van het Uitvoeringsbesluit Wet op de jeugdzorg.

Meerwaarde van de VIR communiceren

Dit onderzoek biedt de kans om de opbrengst van de VIR te communiceren richting meldingsbevoegden. Aangezien niet iedere meldingsbevoegde instantie meldt kan het nut van de VIR een motiverende factor zijn om in de toekomst te gaan melden. Hierbij lijkt het opportuun de bovenregionale aanpak die de VIR mogelijk maakt kenbaar te maken aan meldingsbevoegden en managers. De meerwaarde van de VIR dient te worden gecommuniceerd middels trainingen en evaluatiemomenten. Rollen hierin zijn weggelegd voor het Rijk, gemeenten en beroepsverenigingen.

Communicatie tussen professionals en jeugdigen/ouders

Het grootste bezwaar dat professionals hebben om een melding aan de VIR te doen is dat zij de betrokken jeugdige en/of zijn ouders hiervan op de hoogte moeten brengen. Het lijkt wenselijk in te zetten op het bevorderen van een soepele en zorgvuldige communicatie tussen professionals en jeugdigen en hun ouders, ook en vooral als het gaat over moeilijke gesprekken. Het bespreekbaar maken van melden aan de VIR en inhoudelijke bespreking met andere professionals (in casus-overleggen) moet hierin worden meegenomen. Hier is een belangrijke rol weggelegd voor de branche-organisaties en beroepsverenigingen.

Gebruiksgemak en handelingsverlegenheid met betrekking tot ICT en privacy

Weerstand tegen ICT en angst een inbreuk te doen op iemands privacy zijn belangrijke bezwaren om een melding te doen aan de VIR. Inzet kan gepleegd (blijven) worden op scholing en training omtrent hoe om te gaan met ICT als instrument en met privacyregelgeving. Daarnaast kan worden gekeken of de VIR zo kan worden ingericht dat vaker en meer accuraat terugkoppeling wordt gegeven aan de melder, bijvoorbeeld door een signaal af te geven na verloop van tijd, ook als er geen match heeft plaats gevonden. Verder kan ingezet worden op het bevorderen van het bewaken van de juistheid van contactinformatie in de VIR, langere verlooptijd van wachtwoorden en het terugkoppelen van wat met verstrekte informatie is gedaan. Ook dient ingezet te worden op hoe meldingsbevoegden een melding moeten maken in de VIR. Rollen hierin zijn weggelegd voor het Rijk, de gemeenten, beroepsverenigingen.

Bekendheid met en inbedding van de VIR

Belangrijke bezwaren om te melden aan de VIR zijn dat professionals niet goed weten wanneer ze moeten melden en wat de consequenties van een melding zijn. Inzet die gepleegd moet worden is verduidelijking en meer eenduidigheid van de criteria en risicoprofielen die kunnen leiden tot een melding, verheldering van de positie van de VIR ten opzichte van casus-overleggen en het profileren van de regiefunctie. Per beroepsgroep zullen de criteria en risicoprofielen aan de hand van de wet verder uit moeten worden gekristalliseerd. Dit vergt tijd en energie van vooral de professionals zelf. Professionals zal verder duidelijk gemaakt moeten dat de VIR op geen enkele manier gelijk getrokken kan worden met een casus-overleg of samenwerkingsverband zoals een CJG, Veiligheidshuis of ZAT. De VIR is slechts een instrument dat (onder andere) gebruikt kan worden om de samenstelling en agenda van een casus-overleg te vormen. De VIR is een onderdeel van een groter geheel van samenwerkingsinitiatieven om de zorg voor jeugdigen te optimaliseren en professionals bij elkaar te brengen. Training zou daarom volgens gericht moeten zijn op hoe de verschillende initiatieven zoals het CJG, de VIR en casus-overleggen zich tot elkaar verhouden. Verder zal aandacht besteed moeten worden aan het uitdragen van de inhoud van de samenwerkingsafspraken die aan het gebruik van de VIR ten grondslag liggen. Hierin is immers de regiefunctie uitgewerkt. Daarbij kunnen personen aan wie de regiefunctie is toebedeeld investeren in het profileren van deze functie. Rollen hierin zijn weggelegd voor het Rijk, de gemeenten en beroepsverenigingen.

Toekomstperspectieven

Uit het onderzoek is een behoefte gebleken aan uitbreiding van de kring van meldingsbevoegden en aan de uitbreiding van het systeem met gezinsfunctionaliteit. Een gezinsfunctionaliteit is technisch reeds gerealiseerd en gereed om geoperationaliseerd te worden. Wettelijke borging loopt mee met het wetgevingstraject omtrent de nieuwe Jeugdwet. Nu de maatschappelijke behoefte aan uitbreiding van de kring van meldingsbevoegden met (met name) artsen, GGZ, ziekenhuizen, verplegers en kinderopvang, is aangetoond, kan de verdere noodzaak hiertoe onderzocht worden. Indien noodzaak hiertoe noopt zal de toepasselijke regelgeving worden aangepast. Hier ligt een taak voor het Rijk. Een kwaliteitssysteem dat monitort hoe het werken met de VIR verloopt zou ontwikkeld moeten worden. Hierbij is het aantal meldingen minder van belang dan dat alle meldingsbevoegde instanties daadwerkelijk melden. Dit is de verantwoordelijkheid van de leveranciers die de toepassing van de VIR faciliteren.

Implicaties

De resultaten van drie studies, die met elkaar in verband zijn gebracht, hebben geleid tot een overzicht van de manier waarop de VIR is geïmplementeerd via de lokale systemen. Dit is een nieuwe bevinding, aangezien dit sinds de inwerkingtreding van de Wet verwijzindex risicjongeren nog niet in kaart is gebracht. Met inachtneming van de beperkingen van het onderzoek, kan er op basis van deze resultaten geconcludeerd worden dat het Ministerie van VWS specifiek beleid (en aanpassing van de toepasselijke wetgeving) voor de implementatie van de VIR zou kunnen inzetten. Beleid kan worden ingezet op landelijk en of lokaal niveau afhankelijk van het beleidsdoel. Het organiseren van terugkomende trainingen over hoe te werken met de ICT toepassing en hoe te communiceren met jeugdigen en ouders zorgt ervoor dat professionals actief (blijven) melden en minder bezwaren hebben te melden in de VIR. Het uitkristalliseren van criteria en risicoprofielen per beroepsgroep zal er toe leiden dat meer eenduidigheid ontstaat in de basis waarop meldingen worden gemaakt. Meer bekendheid voor de VIR kan ervoor zorgen dat alle meldingsbevoegde instanties melden en de meerwaarde van het ICT systeem inzien. Het mogelijk maken van een match op adres of gezin is een ontwikkeling die een familie georiënteerde aanpak mogelijk maakt en uitbreiding van de kring van meldingsbevoegden zal de ketensamenwerking optimaliseren. Aangezien dit een eerste evaluatie van de toepassing van de VIR is, biedt dit onderzoek een basis voor vervolgonderzoek. Vervolgonderzoek zou gericht moeten zijn op het verkrijgen van inzicht in de verschillende uitvoeringspraktijken. Op basis van benchmarks kan afstemming plaatsvinden tussen gemeenten. Ook kunnen succesverhalen en knelpunten onderling worden gedeeld. Daarnaast is het interessant om te onderzoeken of de gedane aanpassingen hebben geleid tot een positievere waardering van de meerwaarde van de VIR.

Literatuur

- Bunting, L., Lazenbatt, A. & Wallac, I. (2010). Information sharing and reporting systems in the UK and Ireland: professional barriers to reporting child maltreatment concerns. *Child Abuse Review, 19*, 187–202.
- Chuang, E. & Wells, R. (2010). The role of inter-agency collaboration in facilitating receipt of behavioral health services for youth involved with child welfare and juvenile justice. *Children and Youth Services Review, 32*, 1814–1822.
- Cooper, A. (2005). Surface and depth in the Victoria Climbié Inquiry report. *Child and Family Social Work, 10*, 1–9.
- Dowty, T. (2008). Pixie-dust and Privacy: what's happening to children's rights in England? *Children & Society, 22*, 393-399.
- Ehrle, J., Scarcella, C. A. & Geen, R. (2004). Teaming up: collaboration between welfare and child welfare agencies since welfare reform. *Children and Youth Services Review, 26*, 265-285.
- Guthrie, G.P. & Guthrie, L. (1991). Streamlining interagency collaboration for youth at risk. *New generation, new challenges, 4*, 17-24.
- Hall, C., Parton, N., Peckover, S. & White, S. (2010). Child-centric Information and Communication Technology (ICT) and the fragmentation of child welfare practice in England. *Journal of social policy, 39*, 393-413.
- Hof, van der, S. & Keymolen, E. (2010). Shaping minors with major shifts: electronic child records in the Netherlands. *Information Policy, 15*, 309-322.
- Horwath, J. & Morrison, T. (2011). Effective inter-agency collaboration to safeguard children: rising to the challenge through collective development. *Children and Youth Services Review, 33*, 368–375.
- Johnson, L.J., Zorn, D., Lamontagne, M. & Johnson, S.A. (2003). Stakeholders' views of factors that impact successful interagency collaboration. *Council for exceptional children, 69*, 195-209.
- Keymolen, E. & Broeders, D. (2011). Innocence Lost: care and control in Dutch digital youth care. *British Journal of Social Work, 41*, 1–23.
- Meads, G. & Ashcroft, J. (2006). The case for interprofessional collaboration in health and social care. *Journal of Interprofessional Care, 20*, 219-220.
- Morrison, T. (2000). Working together to safeguard children: challenges and changes for inter-agency co-ordination in child protection. *Journal of interprofessional care, 14*, 463- 473.
- Ødegård, A. (2006). Exploring perceptions of interprofessional collaboration in child mental health care. *International Journal of Integrated Care, 6*, 1-13.
- Ødegård, A. (2007). Time used on interprofessional collaboration in child mental health care. *Journal of Interprofessional Care, 21*, 45-54.
- Ødegård, A. & Strype, J. (2009). Perceptions of interprofessional collaboration within child mental health care in Norway. *Journal of Interprofessional Care, 23*, 286–296.
- Parton, N. (2010). From dangerousness to risk: the growing importance of screening and surveillance systems for safeguarding and promoting the well-being of children in England. *Health, Risk & Society, 12*, 51-64.

- Peckover, S., Hall, C. & White, S. (2009). From policy to practice: the implementation and negotiation of technologies in everyday child welfare. *Children & Society, 23*, 136-148.
- Peckover, S., White, S. & Hall, C. (2008). Making and managing electronic children, e-assessment in child welfare. *Information, Communication & Society, 11*, 375-394.
- Schinkel, W. (2011). Prepression: the actuarial archive and new technologies of security. *Theoretical Criminology, 15*, 365-380.
- Tregeagle, S. & Darcy, M. (2008). Child welfare and Information and Communication Technology: today's challenge. *British Journal of Social Work, 38*, 1481-1498.
- Tseng, S., Liu, K. & Wang, W. (2011). Moving toward being analytical: a framework to evaluate the impact of influential factors on interagency collaboration. *Children and Youth Services Review, 33*, 798-803.
- De Volkskrant (2008). 'Jeugdzorg gebaat bij invoering digitale systemen [Youth care benefits from the implementation of digital systems]', in C. Huisman & A. Kiene, July 7, p. 1.
- Wat is de verwijzindex? (n.d.). Gevonden op 12 februari 2012 op <http://www.samenwerkenvoordejeugd.nl>
- Willumsen, E. (2008). Interprofessional collaboration: a matter of differentiation and integration? Theoretical reflections based in the context of Norwegian childcare. *Journal of Interprofessional Care, 22*, 352-363.
- Wunderink, S.R. & van Benthem, M. (2000). Bel-irritaties en representativiteit. *Economisch statistische berichten, 85*, 353-376.